National Library
Bibliothèque Nationale
NOV 16 1981
NEWSPAPER SECTION
SECTION DES JOURNAUX

National Library 55253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4

B103/C/14/5

Second class mail registration number — 1089.

VABA EESTLANE

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

Nr. 78 (2810) XXX aastakäik | Neljapäeval, 5, novembril 1981 — Thursday, November 5, 1981 | Üksiknumbri hind 50 senti

Allveelaeva spionaazhiafäär:

Venelased keelduvad täiendavatest seletustest

Rootsi vedurlaevad vabastasid allveelaeva karilt ja toimetasid selle kaugemale skääride vahele

STOKHOLM — Rootsi vedurlaevad tõmbasid möödunud esmaspäeval Karlskrona sõjasadama lähedal Rootsi territoriaalvetes karidele ja mudasse jooksnud vene allveelaeva lahti ja toimetasid selle Rootsi skääridesse rahulikumasse vette. N. Liidust anti kõrgemalt poolt ühtlasi nõusolek laeva komandöri Pjotr Gushini laevalt lahkumiseks ja tema ülekuulamiseks Rootsi võimude poolt. Rootslased ei olnud siiski esimese ülekuulamise tulemustega rahul ja nõudsid Gushini uut ülekuulamist, kuid nüüd ei lubanud N. Liidu võimud temale enam laeva pardalt lahkuda ja salakuulamise operatsiooni lahendamine oli kolmapäeval endiselt ummikus.

Laeva juht Pjotr Gushini ülekuulamine korraldati Rootsi võimude poolt esmaspäeval ühel Rootsi torpeedopaadil. Rootsi välisministeerium teatas esmaspäeval, et Gushini ülekuulamine toimus Stokholmist N. Liidu saatkonnast kohale saabunud kahe vene diplomaadi juuresolekul.

Välisministeerium mainis ühtlasi, et läbirääkimised N. Liidu valitusega allveelaeva afääri lahendamiseks arenevad soodsalt kuna venelased on valmis kõigiti Rootsi võimusid asja uurimisel abistama ning maksavad Rootsi valitsusele ka kulud laeva karidelt lahtitõmbamise eest.

Välisministeeriumist mainiti ühtlasi, et venelased lubavad rootslasi tutvuneda allveelaeva kaartidega ja aparatuuriga ning varustusega.

Rootslased kahtlustavad, et allveelaev on varustatud eriseadmetega ja aparaatidega delikaatseteks spionaazhioperatsioonideks.

Rootslased ei rahuldunud siiski Gushini ühekordse ülekuulamisega vaid nõudsid veel uut intervjuud, millest venelased aga keeldusid. Allveelaeva komandörile Gushinile oli saabunud kõrgemalt poolt korraldus, et ta ei tohi laeva pardalt enam lahkuda ja kui rootslased tahavad temalt informatsiooni, siis peavad nad tulema allveelaeva pardale.

Rootsi võimude poolt mainitakse, et Gushini esimesel ülekuulamisel möödunud esmaspäeval ei saanud rootslased vastuseid kõigile küsimustele ning täiendav ülekuulamine osutus vajalikuks.

Kopenhaagenis on üks inimõiguste kaitseks moodustatud grupp esitanud rootslastele nõudmise, et nad hoiaksid vene allveelaeva meeskonda nii kaua vangistuses kuni venelased lõpetavad inimõiguste kaitsja aatomiteadlase Andrei Sahharovi sundasumispõlve Gorkis. Üks teine grupp nõuab meeskonna väljavahetamist Rootsi diplomaadi Raoul Wallenbergi vastu, kelle venelased Teise maailmasõja lõpufaasis Ungaris vangistasid, kuid kes mõningate andmete kohaselt on veel vene vangilaagris elus.

Toronto Eesti Seltsi Lasteaias toimus äsja lõbus mardipidu. Pildil näeme maskeeritud mudilaste rongkäiku peoõhtul.
Foto: Vaba Eestlane

Juhan Müller surnud

Torontos suri möödunud teisipäeva õhtul ühes puhkekodus kõrges elueas 92-aastaselt Eesti Vabariigi endine kohtuminister ning tuntud kohtu- ja poliitikategelane Juhan Müller.

Juhan Müller oli sündinud Viljandis 22. oktoobril 1889. aastal. Õppis Tartu ülikoolis õigusteadust ja sooritas riigieksamid Moskva ülikoolis. Oli 1918—25 prokurör Tartus, 1925 Tartu-Võru rahukogu esimees, 1925—33 kohtupalati prokurör, 1934. aastast alates kohtuminister ja hiljem Eesti Vabariigi ajal Riigikohtu prokurör. Saksa okupatsiooni ajal tegutses advokaadina.

Paguluses tegutses Torontos aktiivselt Rahvusliku Välisvõitluse Nõukogu rajajana ning oli selle organisatsiooni esimees 1954/55 ja 1955/56.

Kadunud jäi lähematest omastest leinama tütar perekonnaga.

Kompromiss põhiseaduse nõupidamistel?

OTTWA — Ottawas algasid möödunud esmaspäeval keskvalitsuse ja provintside peaministrite vahelised nõupidamised kompromissi saavutamiseks Kanada põhiseaduse äratoomiseks Inglismaalt. Läbirääkimised jooksid teisipäeva hommikupoolikul taas ummikusse, kuid teisipäeva õhtupoolikul esitas Ontario peaminister William Davis omapoolse kompromissettepaneku lahenduse leidmiseks. Kompromissettepanek puudutab põhiseaduse äratoomisega seotud põhiseaduse muutmise ja inimõiguste põhialuste ettepanekuid. Kolmapäeva hommikul ei olnud veel selge, kas Davise ettepanekud leiavad üldist aktsepteerimist või ähvardab nõupidamist jälle lõhkiminek, millel on väga kaugeleulatuvad tagajärjed Kanada tulevikule.

ESTO-84 koosolek Torontos

Sihtasutus Eesti Päevad Kanadas informatsioonist „Vaba Eestlasele" selgub, et Sihtasutus korraldab teisipäeval, 24. novembril, kell 7.30 õhtul Torontos Eesti Maja suures saalis eesti organisatsioonide esindajate koosoleku, kus muuseas kavas on ESTO-84 Peakomitee struktuuri kinnitamine, juhatuse valimine ja sektori-komiteede esimeeste kinnitamine. Sihtasutus Eesti Päevad juhatus sai volituse ESTO-84 eeltööde tegemiseks 28. mail Torontos peetud eesti organisatsioonide esindajate koosolekul.

Rumeeniat ähvardab Poola saatus

Toiduainete sabad venivad iga päevaga pikemaks

BUKAREST — Rumeenias muutub majanduslik olukord iga päevaga halvemaks ning paljud poliitilised vaatlejad on juba arvamisel, et Rumeeniat tabab Poola saatus. Toiduainete sabad toiduainetekauplustes uste ees venivad üha pikemaks ning sageli ei ole kauplustest saada selliseid tavalisi toiduaineid nagu suhkur, piimasaadused, värske liha ja munad.

Poola eeskujul on ka Rumeenia välisvõlad lääneriikidele kasvanud suureks, riigil puuduvad kõva valuuta reservid ja väliskaubandus on passiivne. Rasketööstusesse on tehtud ebanormaalselt suuri investeeringuid ja põllumajandus on jäetud unarusesse.

Kommunistlikud võimud kinnitavad välisvaatlejatele siiski kategooriliselt, et nad on õppinud Poola sündmustest ning nad on valmis maha suruma ja likvideerima iga organiseeritud protestiaktsiooni.

Rumeenia kommunistlikud võimud on eriti hirmul, et Rumeenias võib ka tekkida Poola Solidaarsuse ametiühingu taoline tööliste organiseeritud liikumine ja selle võimaluse elimineerimiseks on suurendatud poliitilise politsei agentide arvu tööliskonnas ning iga katse tööliste omavaheliseks organiseerimiseks surutakse kiiresti ja armutult maha.

Poliitiline politsei on arreteerinud juba 30—40 tööliste aktivisti, keda karistatakse „riigivastase tegevuse" pärast.

Lääneriikide vaatlejatel puuduvad andmed Rumeenias rezhiimile tekkinud opositsiooni ulatuse kohta, kuid mitmesugused sellised aktsioonid nagu tööseisakud vabrikutes, sabotaazh ühes keemiatööstuses, kaks väiksemat pommiplahvatust ühe raamatukaupluse ja partei peakorteri lähedal ning toidupuuduse vastu protesteerivad lendlehed kõnelevad selget keelt opositsioonist ja rahulolematusest.

Toiduainete kriisi lahendamiseks on diktaator Ceausescu lubanud hakata panema senisest suuremat rõhku põllumajandusele, vallandades oma kohtadelt põllumajanduse ministri ja põllumajanduse plaaniosakonna juhataja.

Valitsusele teeb muret ka Rumeenia oma õliprodutsiooni langus, mis 1976. aastal oli 294.000 vaati päevas kuid on nüüd langenud 230.000 vaadile päeva kohta.

Vene tankid purustavad Afganistanis eluhooneid

NEW DELHI — Indiasse saabunud informatsiooni kohaselt on vene punaarmee alustanud Afganistanis põhjaliku asulate hävitusoperatsiooniga, mille ohvriks on langenud ligemale 1000 eluhoonet ja 100 mosheed. Hävitustöö toimub suure maantee ääres, mis siirdub Kabulist Gardezi. Hooned hävitatakse nähtavasti selleks, et kindlustada maanteed kasutavate paljude varustuskolonnide julgeolekut, kuna partisanid on pidevalt tulistanud teeäärsetest hoonetest venelaste autoliiklust.

SÜMPOOSIONI pääsmed saadaval alates 10. novembrist. Teatri õige telefoni nr. on 368-4502

EKKT 15. nov.-22. nov. 1981
XXVI AASTANÄITUS

Eesti Abistamiskomitee Kanadas
„Ehatare" avamine ja 30 a. juubeli tähistamine
„EHATARES", 40 Old Kingston Road, 12. dets. 1981 kell 1 p.l.
Avasõna — Eesti Abistamiskomitee Kanadas esimees ALFRED SEPA. Vaimulik talitus — piiskop KARL RAUDSEPP ja praost EMANUEL LEPIK. Toronto Eesti Baptisti koguduse noortekoor, juhatab CHARLES KIPPER. Tervitus väliskülalistele — dr. JAAN ROOS. Aktusekõne — aupeakonsul ILMAR HEINSOO. Estonia orkester, juhatab UNO KOOK. Tervitused. Lõppsõna — abipraost Tõnis Nõmmik. Teadustab ENN KIILASPEA. PÄRAST AKTUST KOHVI

Toronto Eesti Majas 7. ja 8. nov. 1981. a.
Maalikunstnik
Joann
SAARNIIT'i 34-as
iseseisev
KUNSTINÄITUS
Õlimaal ja sumeri. Sissepääs tasuta.

Toronto Eesti Püssi & Püstoliklubi
15. tegevuseaasta tähistamise
PIDU
laupäeval, 14. nov. k.a. kell 19.30
Eesti Majas, suures saalis
Eeskava ☆ Relvade näitus ☆
Einelaud ☆ Baar
Piletid Abistamiskomitee äris, $7.—

TERETULEMAST! TERETULEMAST!
TORONTO EESTI SKAUDISÕPRADE SELTSI
SÜGISPIDU
laupäeval, 28. novembril 1981
Eesti Maja suures saalis kell 7.30 õ.
EESKAVA ☆ EINELAUD ☆ BAAR ☆ TANTS ☆ LOTERII
Laudade ettetellimine koos pääsmete lunastamisega:
Bruno Lindre, tel. 421-5541 Pääse $6.—

T. E. NAISSELTS
korraldab traditsioonilise
„TRIINU" ÕHTU
neljap., 12. novembril s.a. kell 7.30 õ.
Peetri kiriku saalis
Ettekanded ☆ Kohvilaud

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St. Torontos
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto - Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $38.—, poolaastas $21.— ja veerandaastas $11.—, kiripostiga aastas $61.—, poolaastas $33.— ja veerandaastas $17.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $42.—, poolaastas $23.— ja veerandaastas $12.—. Kiripostiga USA-s: aastas $67.—, poolaastas $35.50 ja veerandaastas $18.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $76.—, poolaastas $38.— ja veerandaastas $20.—

Aadressi muudatus 50 c. — Üksiknumbri hind 50 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto Ont. M6J 2H2

Igale türanniale tuleb lõpp

Lääneriikide vaatlejad, kelledel tööliste vaid riiklikkudes küsimustes kaasa rääkimiseks ja kuidas on õnnestunud raudeesriidetaguses Ida-Euroopas ringi liikuda ja kommunistliku partei diktaatorlik sealseid eluavaldusi ja elurütmi jälgida, mainivad, et Poola sündmusi ei ole üheski teises satelliitriigis niipea oodata, kuigi paljud tunnusmärgid reedavad, et pikaketi otsas tuleb venelastel ka nendes riikides tegeleda ebameeldivate sündmustega, mis sisaldavad surmaohtu kogu kommunistlikule süsteemile.

Rahulolematus Moskva poolt pealesurutud süsteemiga ulatub Läänemerest kuni Musta mereni, Ida-Saksamaast kuni Bulgaariani ning kõikjal torkab silma, et inimesed ei taha enam elada ja asju teha nii nagu seda Kremli paadunud vanahärrad heaks arvavad ja ette dikteerivad. Vastumeelsus kommunistliku süsteemi, viletsate elutingimuste ning vabaduse puudumise vastu tekitab inimestes kangekaelsuse, hoolimatuse ja viha valitseva eliidi vastu, mis võib soodsate eeltingimuste juures jõuliselt ja hävitavalt esile pursata.

Inimestele on saanud ka selgeks, et neil ei tule kommunistliku süsteemi all elades leppida mitte ainult vabaduse puudumisega ja põhiliste inimõiguste kärpimisega, vaid ka suurte majandusliikkude tagasilöökidega. Paljukiidetud ja ülereklaamitud marksistlik majandussüsteem ja eraalgatuse kõigi juurte läbilõikamine on osutunud saamatuks ja mannetuks 1980-nendate aastate majanduslike probleemide lahendamisel ning see on omakorda kaasa toonud apaatsuse, ükskõiksuse ja töötahte puudumise, kuna igale vähegi mõtlejale peale on selge, et ausa ja ennastsalgava tööga ei jõua keegi kommunistliku süsteemi juures kuigi kaugele. Paremal juhtumisel antakse sulle ainult paar plekist auraha rinda, mis on mõnelegi saajale rohkem häbiks kui kiituseks.

Ehkki teiste satelliitriikide juhid püüavad Poolas toimuvaid sündmusi välispidiselt bagatelliseerida ja nendest üle vaadata, on nad tegelikult mures kommunistliku süsteemi tuleviku pärast ning see mure suureneb sedamööda, kuidas Poola sündmused võtavad üha suuremad mõõtmed, kuidas tööliste iseseisev ametiühing võidab endale üha rohkem õigusi mitte ainult kommunistliku partei diktaatorlik võim üha rohkem sulab ja kokku kuivab. Poola sündmused on sundinud Ida-Euroopa kommunistlike parteide juhte paljusid oma seniseid seisukohti ümber hindama ja uuendusi läbi viima, mis mõned aastad tagasi olid täielikult vastuvõtmatud. Arvestades N. Liidus valitsevat majanduslikku kitsikust ja tagasilööke on hakatud ka läänneriikidega tihedamaid kaubanduslikke sidemeid otsima ja majanduslikele probleemidele uusi lahendusi otsima. Ametiühingud, kes seni täitsid ainult partei kannupoisi ülesandeid, on saanud oma tähtsusest aru ning omandanud tugevama mõjuvõimu valitsusele ja teatud määral ka kommunistlikule parteile.

Tööliste vastupanuliikumine kommunistlikule survesüsteemile teistes Ida-Euroopa satelliitriikides ei ole veel küps suuremateks sündmusteks, eriti kui venelased on saanud Poola sündmustega kibeda õppetunni ja on kohalike kommunistlike võimude kaasabil ja toetusel valmis julmalt maha suruma iga tööliste sammu ja algatuse, mis kaldub kõrvale Moskva poolt ettenähtud ja kindlaksmääratud liinist. Kreml teab väga hästi, et kui mõni teine Ida-Euroopa kommunistlik riik võtaks eeskuju Poolast, siis järgneks sellele kommunistlikule terrorile ja survele ülesehitatud kommunistliku aparatuuri kiire kokkuvarisemine kogu Ida-Euroopas ning selle liikumise sädemed kanduksid üle piiri ka N. Liidu aladele, kus venelastel on juba praegu küllaltki tegemist allaheidetud rahvaste ja okupeeritud alade vaos hoidmisega.

Kuid ükskord variseb kokku ka kõige suurem survesüsteem ja seda aimavad ka kommunistlikud imperialistid ja Moskva maailmariigi ülesehitajad. Kuid neil ei ole tagamisteed ehkki ajamärgid kinnitavad, et nende mäng on läbi mängitud. Vabaduse ideid ja inimõiguste printsiipe võib ainult ajutiselt alla suruda ja vägistada aga kui kannatuste mõõt saab täis ja rahva viha hakkab üle keema, siis saabub ka türannidele kohtumõistmise tund.

K. A.

Läänes tuntakse muret punastele antud suurte laenude pärast

LONDON — Läänemaailma pankiirid on hakanud alles nüüd taipama, et nad võivad Ida-Euroopa kommunistlikkudele riikidele laenatud suurtest rahasummadest kergesti ilma jääda. Kui Kolmanda Maailma arengumaad võitlevad praegu suurte majanduslike raskustega, siiski veelgi halvem on olukord kommunistlikkudes riikides, nagu seda kinnitab Viinis asuv Võrdlevate Majanduslike Uurimuste Instituut. Ida-Euroopa kommunistlikkude riikide võlga läänemaailmale arvestati 1980. aasta lõpul 70 miljardi dollarile kuid 1985. aastaks võib see võlasumma kasvada juba fantastilise summani — 100—130 miljardi dollarile. Poola oludes peetakse majanduslikult niivõrd katastroofiliseks, et Poolal kulub kümmekond aastat enne kui ta suudab oma majanduse stabiliseerida. Läänneriikide pankurid tulid Poolale käesoleval aastal vastu ja nõustusid käesoleva aasta 3 miljardi dollarilise mahamaksu pikendamisega, kuid see on alles asja algus ja järgmised aastad toovad paratamatult mahamaksude osas veelgi suuremaid tagasilööke.

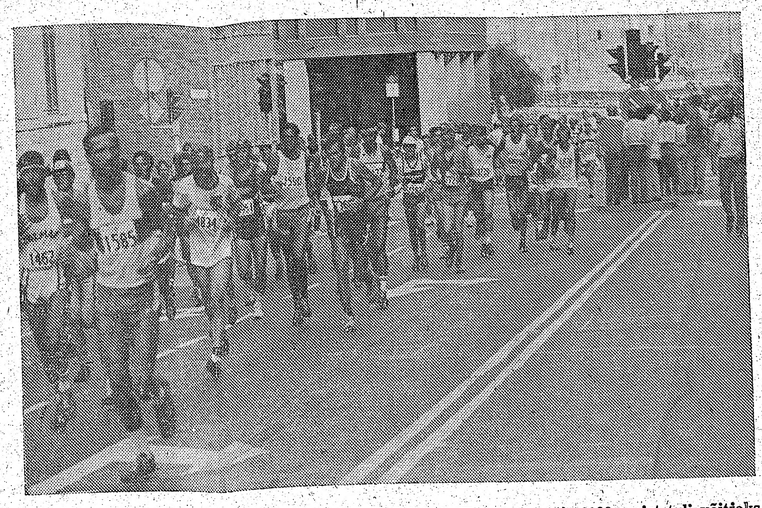

Stokholm on juba mitmendat aastat olnud maratonilinnaks. Tänavu startis 8000, neist tuli võitjaks ameeriklane Bill Rogers, kes kattis ligi 50-kilomeetrilise distantsi 2.13.26-ga. Eestlane Mikk Marand oli ajaga 3.55.15-ga 3571-l kohal. Pildil maratonijooksjad Stokholmi tänaval. Foto: H. Trummer

Gulag arhipelaagi laagrid täituvad jälle

Shveitsis ilmus üksikasjaline ülevaade vene orjalaagrite kohta

BONN (EPL) — Shveitsis ilmus Avraham Shifrini sulest tähelepanu vääriv reisijuht N. Liidu orjalaagrite kohta — „The First Guidebook to the USSR, to Prisons and Concentration Camp of the Soviet Union". Raamat on ilmunud Sephanus Edition Seewis kirjastusel ja maksab 5 Inglise naela. N. Liitu külastavatele turistidele võib soovitada vaadata teadlaste linnakest Akademgorodoki Novosibirski lähedal. Raamatus on nõuanne: „Küsige kohe Matjevevkaja piirkonda, siis lähete õieti."

Kui jälgida raamatus toodud kaardiskitsi, võib sõita bussidega 8 või 22 laagrisse nr. 91/3. Tuhande vahialuse hulgas on võibolla juba kirjanik Anatol Martshenko, kes mõisteti septembris kümneks aastaks range rezhiimiga laagrisse ja viieks aastaks sundasumisele. Ta on juba varem kuus aastat ja teisel korral kolm aastat istunud, kuna ta katsus maalt lahkuda ja protesteeris vene sissemarsi vastu Tshehoslovakkiasse. Martshenko abikaasa Larissa, kes oli samuti neli aastat vangilaagris, kardab, et mees ei ela üle seda karistust, kuna on tegemist range rezhiimiga laagriga. See on spetsiaallaager 91/3, nõukogude teaduse uhkus.

INIMÕIGUSLASED LAAGRISSE

Sajad teisitimõtlejad on mõistetud viimase kahe aasta jooksul Vene Föderatsiooni karistusseaduse paragrahv 70 põhjal vangilaagrisse. See paragrahv tembeldab antisovetliku agitatsiooni ettekäändel parteijoonest kõrvalekaldujad raskeima kaliibriga roimariteks.

Alates käesolevast aastast vahistab KGB püüdlusega rezhiimikriitikuid välja rookida nädalas umbes neli rezhiimikriitikut või nende omaksetest, kes võitlevad 1975. a. Helsingis allakirjutatud lepingus fikseeritud põhiõiguste eest.

Kaheksakümmend nõukogude kodanikku on tänavu vangilaagrisse mõistetud: eesti, läti ja ukraina rahvuslased, usklikud, juudid või sakslased, kes üritanud välja rännata ja töölised, kes seoses Poola sündmustega nõudnud paremaid palgatingimusi või vabu ametiühinguid.

Gulag arhipelaagi laagrid täituvad jälle. Range rezhiimiga laagrites on valvemeeskond peremees elu ja surma üle. Laagris 142/17 Murmanski lähedal kannatas eesti rezhiimikriitik Jüri Kukk, kes suri eeluurimisvanglas Vologdas pärast 40 päeva kestnud näljastreiki.

ÕUDUSTE RAAMAT

Kus laagrid sadade tuhandete vahialustega asuvad, kirjeldatakse selles raamatus, mille endine surmamõistetud vahialune, kes elab praegu Iisraelis on põhjaliku töö järele kokku seadnud. Üks õudne reisijuht läbi Gulagi maailma umbes 2000 aadressiga.

Autor Avraham Shifrin, Stalini Gulagis surnud juudi poeg, oli punaarmee ohvitser ja prokurör. 1953 mõisteti ta „antisovetliku aktiivsuse" eest surma, siis muudeti otsus 25-aastaks vangistuseks ning ta lasti pärast 10 a. kestnud karistust vabaks. Aastal 1970 emigreerus ta Iisraeli.

Laste ja noorte laagreid on selles reisijuhis loetletud 119. Enamuses teevad lapsed ja noored metsa- ja kaevandustöid ja tervist kahjustavat tuumareaktorite puhastamist.

SURMALAAGRID

Andmed selles reisijuhis on eksaktsed. Psühhiaatrilise kliiniku nr. 13 sheffarstiks Moskvas Sevastopolski prospektil 26—28, kus hoitakse kinni rezhiimikriitikuid, on dr. Svitshev, telefon 120 22 55. Üks tema „hoolealustest" on Gavriil Jankov, kes tahtis asutada vaba ametiühingut.

Leningradis asuvas psühhiaatrilises hospitalis nr. 5 Lebedevi tän. 39 „ravitakse" usklikke. Kliiniku sheff Jekaterina Kurakina leiab selle õige olevat: „Inimesed, kes usuvad Jumalasse, kuuluvad hullumajja."

N. Liidu sakslased, kes on üritanud asuda Saksa Liiduvabariiki, hoitakse kinni Aleksejevska psühhiaatrilises kliinikus. See asub Alma-Ata lähedal, kus elab umbes 100 000 sakslast.

KGB hullumajade kõrval — arstid, kes ei tunnista rezhiimikriitikuid hullumeelseteks pannakse vangi — on ka praegu niinimetatud surmalaagreid poliitvangidele. Seal ei tapeta vahialuseid otse, vaid üliraske ja tervistkahjustava tööga. Range rezhiimiga laagreis on vähe võimalusi üleelamiseks.

Vangid töötavad ilma kaitseriietuseta uraanikaevandustes, puhastavad aatomiallveelaevade düüse, toodvad asbesti, töötavad tinakaevandustes ja metsaraiumisel või kaevavad niisutuskanaleid kõrbes.

Selliseid laagreid on N. Liidus tosinaid: Omutninsk Kiroyi lähedal, Holevka Shitomiri juures, Lermontov Põhja-Kaukaasias, Tolma Vologda juures, Aksu Kasahhstanis. Aatomiallveelaevade düüse puhastavad ka naisvangid Paldiskis ja Seredovinskis Kamtshatka poolsaarel.

MOSKVAS 31 VANGLAT

Pealinnas Moskvas on 31 vanglat ja Gulagi filiaali. Kuulsast Lubjankast linna tsentrumis, millest Inturisti reisijuhid „üle näevad", kuni „vereuurimiskeskuseni" metrojaama Kutuskova lähedal, kus maja 12 korrusel sooritatakse vangide kallal meditsiinilisi eksperimente.

Erilise uhkusega näidatava metrojaama „Komsomolskaja" juures on suletud korrus: kasematid tuhandetele vangidele, kes peatuvad transpordil.

Kurikuulsaimaks KGB-vanglaks kogu N. Liidus on Lerfotovo Moskva Baumani piirkonnas. Seal veetis ka Solzhenitsõn ühe öö enne deporteerimist Saksamaale.

LENINGRADI SPETSIALITEET

KGB-vanglal Krestõil Leningradis, kus asub 10 000 vahialust, on eriline spetsialiteet: 70 korda 70 cm suurune sulg, kus vahialune ei saa seista, istuda ega lamada.

Aastal 1978 pani ülekuulamisohvitser Morosov vahialuse Nissani 24 tunniks sellesse sulgu.

KLOOSTRID

Mordva autonoomne vabariik Volga ääres on juba 1917. a. peale hiiglaslik laagrite kompleks. Raudteeliin Moskva-Kuibõshev — Mordva kaldal vangide poolt ehitatud — on äärestatud mädanenud teivastest vangide numbritega. Need on nimetute vangide hauad.

Juba pärast 1917. a. muudeti Lenini korraldusel paljud kloostrid vanglateks. See raskendab nende restaureerimist rahvuslikeks kunsti mälestusmärkideks.

Leedu Vilniuses on Püha Värava klooster Rasus tänaval ikka veel vangilaager. Seal valmistavad vangid elektroonilisi tõkkeseadeldisi teistele vangilaagritele ja N. Liidu piiridele. Kes normi ei täida, saadetakse „surmalaagrisse". Seda koges ka üks vahialune, kes kõhnus 47-le kilole ning saadeti laagrikomandant Antonas Lumbase korraldusel bauksiidikaevandusse (alumiiniumi tooraine) Arhangelski piirkonda.

SÕJATÖÖSTUSES

Novosibirskis, mida näidatakse N. Liidus meeleldi kui arenenud piirkonda, asus peale erilaagri Akademgorodoki kõrval veel 50 laagrit ja 5 vangimaja. Seal monteerivad vangid süütute nimedega tehastes nagu „Himkontsentraat" või „Himaparaat" aatomisüütikuid. Baikal-Amuur-magistraalil, mida kiidetakse sajandi projektiks, hukkus juba neljakümnendatel aastatel hulgana saksa ja jaapani sõjavange kui ka küüditatud ida-europlasi.

Tookord oli piki liini 300 laagrit, mis kuulusid kompleksi „Oserlag". Ebainimlikes tingimustes elasid oma karistuse üle ainult kümme protsenti vahialustest. Samad orjad ehitasid ka Inturisti näitamisväärsuse Ida-Siberis hiiglaslikku veejõujaama Bratski. Seda nimetavad vahialused Bratski kalmistuks.

TAIGAS POLE KÜLMA

Kõige külmemates arktilistes tsoonides N. Liidus teevad raskeima töö vangid. Nii on see Arhangelski piirkonnas, kus 1,4 miljoni „vaba" inimese kõrval töötab 100 000 vangi ehitustel, kaevandustes ja metsatööl. Samuti on palju vange Murmanski piirkonnas ja Kola poolsaarel, kus nad ehitavad sõjalisi seadmeid ning töötavad vase ja niklikaevandustes.

Naisvange, kes 40-kraadilises pakases töötavad Krasnojarski rajoonis metsaraiumisel, ergutavad valvurid: „Las käia! Taigas pole külma." See tähendab: kui täita plaan, siis tuleb ka higistada.

TALV 12 KUUD

Autonoomne Vabariik Komi, jäine tühimaa põhjas oli Stalini ajal orjademaa oma kurikuulsa laagri Vorkutaga, kus vastavalt rahva ütelusele talv kestis „ainult" 12 kuud ja ülejäänud aastaaeg oli suvi. Ka tänapäeval on Komi Vabariigis veel 20 000 vangi.

Aga sadade tuhandete tundmata orjade luud puhkavad mullas. Tuhanded mõrvati 1953. a. laagrites toimunud mässude puhul tankide ja pommilennukite poolt.

(Järg lk. 7)

Kommentaarid

Viktor Vahti nimeline mees on Tallinnas kõrgel kohal ja kannab ametlikult tiitlit Eesti NSV Ülemnõukogu sekretär. Tal on oma igapäevaste ülesannete kõrval siiski nii palju aega, et ta võtab vahetevahel ka sulepea kätte ja proovib oma võimeid kirjamehena. Seda üritab ta ka teha Eestist väljasaadetud VEKSA propagandalehes „Kodumaa", kus ta kirjutab 7. oktoobril huvitava loo N. Liidu konstitutsioonist ja selle hüvedest pealkirja all „Meie põhiseaduse aastapäev."

Viktor Vaht shongleerib kõigi vene propagandameeste eeskujul valedega ja faktide pea peale pööramisega, kuid ta läheb tavalisest rutiinipropagandast isegi veel mitme sammu võrra kaugemale opereerides selle vana trikiga, et valetamisel on kasulikum suurte valedega välja tulla, kuna väiksed valed äratavad kritiseerijate hulgas alati suuremat kahtlust kui suured valed.

Ülemnõukogu sekretär on oma artikli üles ehitanud nõukogude lehemeeste tuntud standardi järele: tõngatakse truualamlikult siit ja sealt Lenini ja Brezhnevi tsitaate ja asutakse siis päris asja juurde — ülistama kommunistliku Venemaa põhiseadust, mida nimetatakse truualamlikult „meie põhiseaduseks."

Viktor Vahti „analüüsimiskunstiga" tutvunemiseks esitame allpool mõned väljavõtted tema artiklist:

● Kõigel sellel, mis sisaldub uues konstitutsioonis, on peasuund sotsialistliku demokraatia — tõelise rahva võimu laiendamisele ja süvendamisele.

● Rahvas teostab meil oma võimu rahvasaadikute nõukogude kaudu, mis moodustavad NSV Liidu poliitilise aluse.

● Sotsialistlikus ühiskonnas kuulub rahvale mitte ainult võimutäius vaid ka kogu ühiskondlik vara.

● NSV Liidu konstitutsioon mitte ainult ei deklareeri kogu võimu kuulumist rahvale vaid tagab ka seda reaalsete ja mõjusate garantiidega.

● Üle nelja aastakümne kuulub ka Eesti Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liitu, mis on sotsialistliku föderalismi põhimõtte alusel, rahvuste vaba enesemääramise ja võrdõiguslike nõukogude sotsialistlike vabariikide vabatahtliku ühinemise tulemusena tekkinud ühtne paljurahvuseline liitriik.

Nagu eeltoodust võib järeldada, ei ole Ülemnõukogu sekretäri arvates N. Liidus ja Eestis valitseval vabadusel otsa ega äärt. Rahvas valib, rahvas otsustab ja rahvas valitseb. Kõiki seda maskeraadi esitades ei maini Viktor Vaht poole sõnagagi kommunistlikku parteid, kes on N. Liidu tegelik valitseja ja kelle lõa otsas tansib valitsus ning kes paneb rahva partei meeste kasuks orjama ja neile head ja ilusat elu teenima.

Oma jutu lõpul teeb Viktor Vaht veel ühe omamoodi võimsa uperpalli, millega hakkama võivad saada ainult N. Liidus väljatreenitud poliitilised kirjamehed. Nii väidab Ülemnõukogu sekretär, et „kuulumine NSV Liidu koosseisu ei ahenda liiduvabariikide suveräänsust," vaid vastupidi, tugevdab seda, sest liiduvabariikide suveräänseid õigusi kaitseb N. Liit." Siin pöörab Ülemnõukogu tegelane faktid ja tõsiolud täielikult pea peale ja teeb N. Venemaast Eesti ja teiste allaheidetud riikide suveräänsuse kaitsja, kuigi ta tegelikult on nende suveräänsuse hävitanud.

Jääb üle ainult küsida, kas okupeeritud Eestis Viktor Vaht ja tema taolised artiklite kirjutajad on saanud nii põhjaliku ajudepesemise, et nad ise ka enam aru ei saa mis nad kirjutavad või on nad oma positsioonide tõttu lihtsalt sunnitud rumalaid ridu paberile panema, mis on siin välismaailmas ainult naeru- ja pilkeobjektideks.

★

Viimasel ajal välguvad siin ja seal ajakirjanduses teated, et kirikute konverentsid ja erikirikute vaimulikud on sattunud oma rahukampaaniaga ja desarmeerimise poliitikaga N. Liidu propaganda vankri ette. Tavalisele inimesele ei ole enam selge, kas need usumees-

(Järg lk. 3)

Kanada mitmekultuurilisuse pidulik juubel

Ottawas Art Centres anti galaetendus „All for One"

OTTAWA (VE) — Kanada mitmekultuursuse programmi kümnenda aastapäeva tähistamisele 24. okt. olid Ottawasse kutsutud paljude organisatsioonide esindajad. Moodsas National Art Centre ooperisaalis oli gala-etendus „All for One" ehk muusikaline saluut Kanadale, mille loonud Mark Shekter ja Charles Weir.

Süzhee, mille tegevuse jälgimine TV-etendustes puudulikult treeneritud isikuil oli väga lünklik, kujutas noort daami, kes oli just saanud Kanada kodakondsuse paberid, vaatles siis, et mis asi see kanadalane on. Vastused tulevad peamiselt inglise ja prantsuse keeltes kirjutatud sõnade ja lauludega, mida ehtsalt saadab orkester kabareetantsude värvirikkas kaleidoskoobis.

Laval leitakse, et Kanadas on igaühel õigus avaldada oma arvamusi, õigus olla iseenese moodi, vaatamata kultuurile, tõule ja usule.

Moraal: Kanada ongi tema rahvas selle mitmekesisuses milles väljendub riigi tugevus.

Ettekanne näis kulgevat professionaalse täpsusega nagu perfektses kabarees. Mis oli sellel tegemist mitmekultuurilisusega on raske otsustada. Tõsi, Kanada vanemaid elanikke meenutati ka poole lausega sosinal ja mainiti, et Leif Eriksson polnud mitte esimene kanadalane. Ja lõpustseenis öö-elanike pikkades säravates kostüümides tegelased astusid ükshaaval ette ja deklareerisid, kui palju või vähe nad on siin maal elanud.

Etendusele järgnes sagimine jalutusruumide rikkalikkude veini ja suupistete laudade ümber.

Rahvaarv etendusel oli suur, täites peagu ooperisaali istekohad, nende hulgas eestlased W. Pent abikaasaga Ottawast, Daisy Taada, Henny ja Endel Aruja Torontost Tartu Instituudi kutsega.

Luksuslikus punase tutiga nöörga seotud kahekeelses programmis olid värvilised fotod peaministrist ja mitmekultuurilisuse ministrist koos nende kirjutistega. Kavaraamatus oli ka loetelu mitmekultuurilisuse poliitika saavutustest, selle hulgas ka päevakorral olevad põhiseaduse lubadused. Lõpuks noodikiri eritellimisele tehtud laulust „Me oleme kanadalased, kasvame üheskoos", mille autoreiks on Tommy Ambrose ja Peter Proudman.

Kokkuvõttes oli tore vaadata seda programmi, kuid nukker tunne jäi siiski mõttesse ja tugevdas juba varem kuuldud väljendust, et mitmekultuurilisus pole muud, kui vaid söömine-joomine ja tantsukultuur poliitikuile häälte saamiseks.

Nädal hiljem anti sama programm edasi ka CBC televisiooni kaudu.

EA.

Balti teater analüüsimisel ja vaatlusel

Torontos toimuval teatri festivalil esitatakse eesti, leedu ja läti näidendeid

Novembri keskel toimuvad Toronto ülikoolis ja Cafe Concert teatris balti teatri sümpoosion ja festival mille üldkorraldajateks on Eesti Kirjanduse Sõbrad ja äsja moodustatud noorte teatrigrupp Amber Lights Theatre. Sümpoosion ja teatrietendused on inglise keeles, mis võimaldab laiemale kanada publikule tutvumist balti teatrikultuuriga ja meil endil omavahel teineteise teatriloomingut võrrelda.

Sümpoosion algab laupäeval, 14. novembril loengute sarjaga Toronto ülikoolis Hart House's. Professor Mardi Valgemäe, New Yorgi linna ülikoolist, tutvustab eesti teatrikirjandust ettekandes „Drama as an Art Form: Four Critical Approaches". Loeng hõlmab realismi, romantismi, strukturalismi ja reageeringuteooria (reader-response theory) rakendamist draamaturgias. Vaatluse alla tulevad Hugo Raudsepa „Vedelvorst", Hella Wuolijõe „Koidula", Vaino Vahingu „Suvekool" ja Rein Saluri „Kes ma olen?".

Dr. Valgemäe on esinenud loengutega rahvusvahelistel konverentsidel USA's, Kanadas, Prantsusmaal ja Rootsis.

Läti teatrist refereerib Juris Silenieks kes on Pittsburghis, Carnegie-Mellon ülikoolis, moodsate keelte osakonna juhataja ja prantsuse filoloogia professor. Tema erialad on prantsuse, kariibi, aafrika ja läti teatrikirjandus milledest on avaldanud raamatu ja artikleid.

Leedu teatrist räägib dr. Ilona Mazeliauskas kes õpetab inglise kirjandust Montrealis Ahuntsiac College's.

Huvipakkuv on, et kolm parimat sõjajärgset leedu näitekirjanikku kõik elavad USA's ja mitte Leedus.

Dr. Mazeliasukase teemaks ongi Ekema, Landsbergise ja Ostrauskase looming. Antanas Skema, kelle näidendit esitatakse teatri festivalil, sai juba 1961. aastal autoõnnetusel surma.

Pühapäevane sümpoosioniprogramm toimub Tartu College's kus kell 11 Mardi Valgemäe peab eestikeelse ettekande „Linn ja teater", mis käsitab maa ja linna vahekorda eesti näitekirjanduses ja teatriromaanides. Peamisteks pidepunktideks on Mati Undi proosateos „Via Regia" ning kaks näidendit: Rein Saluri „Külalised" ja Elmar Maripuu „Sündmused sureval planeedil". Juttu on ka Leida Kibuvitsast ja Hugo Raudsepast.

Kell 1 p.l. toimub laudkonnavestlus mis peaks kujunema sümpoosioni kulminatsiooniks.

Sellest võtavad osa kõik teadlased, näitejuhid ja osa näitlejatest. Kõneall on muidugi juba nähtud näidendid ja probleemid seoses lavastuste ja tõlgetega, kus vahetatakse muljeid esinemistest ja ettekannetest ja arutatakse tuleviku võimalusi. Pärast laudkonna vestlust jagunetakse väiksematesse huvigruppidesse kus publikul on võimalik arutada ja kuulata teatriga seoses olevaid ja vestluse ajal esile tekkinud küsimusi.

Huvigruppe juhendavad lektorid ja võimalikult ka lavastajad.

Kell neli toimub jälle ühine koosviibimine, pakutakse kohvi ja suupisteid, ning osavõtjatel lektoritel ja näitlejatel on võimalus omavahel lähemalt tutvuda.

Teatri esinemised toimuvad väikeses Cafe Concert teatris 149 Yonge Street'il, teisel korrusel, mis mahutab umbes 80 isikut. Esinemised kestavad kaks ja pool näidalat ja algavad 10. novembril. Esitatakse kolm näidendit.

Leedu näidendina kantakse ette Antanas Skema „Awakening" mis on kirjutatud 1956. aastal.

Näidendis, mida lavastab Linda Pakri, esinevad elukutselised Kanada näitlejad. Näidend käsitleb vene okupatsiooni ajal NKVD vanglas ühe leedu vabadusvõitleja ülekuulamist kommunistide poolt.

Läti näidendi, Californias elu neva Anslavs Eglitise „Maris and Baiba" tõlkis inglise keelde elukutseline näitlejanna ja lavastaja Skai Leia, kes ise mängib peaosa. Näidendis esitatakse humoorikalt Saksamaa põgenikelaagrist USA'sse emigreerumise probleeme.

Eesti näidendiks on valitud Elmar Maripuu „Fantasis of a Dying Planet" mida esitati esmakordselt Torontos eesti keeles möödunud sügisel.

Autor on näidendi ingliskeelses variandis ümber kirjutanud ja parandanud. Autor, kes on olnud Inglismaal ühe noorte teatrigrupi asutaja ja lavastaja, lavastab ise ka selle näidendi. Eestlastest mängivad kaasa Peeter Mehisto, Alar Aedma ja Harry Mürk. Maripuu on sündinud 1952. aastal Inglismaal ja emigreerus käesoleval aastal Kanadasse. Nüüd astub ta oma esimese näidendiga kanada kriitikute ette.

Esinemised varieeruvad nii, et ühel õhtul kell 8 lavastatakse leedu näidend, teisel õhtul läti ja eesti näidendid koos. Laupäeval on võimalik näha kõik kolm näidendit kusjuures kava algab kell 7.

Üldpilet, mis maksab $20.00 (õpilastele ja pensionäridele $16.00) võimaldab sissepääsu kõikidele sündmustele, nii sümpoosionil kui teatrietendustele. Teatri ajad tuleks ette reserveerida. Informatsiooniks ja eeltellimisteks helistada Kaja Telmetile tel. 766-1363 või teatrisse tel. 386-4502. Üksik pääsmete hind on $6.00.

Analüüs Balti riikide olukorrast

„Nõukogude Liit ja Põhja-Euroopa" kui esmakordselt ilmunud kokkuvõtlik ülevaade Skandinaavia ja Balti riikide strateegilise, poliitilise ning rahvuskultuurilise olukorra kohta N. Liidu surve piirkonnas on asjasthuvitatud eestlastele saadaval USA-s Eesti Rahvuskomitee ja teistes maades Ülemaailmse Eesti Kesknõukogu kaudu, mõlemalt aadressil: 243 East 34th Street, New York, NY 10016.

Teadaanne

Pühapäeval, 6. detsembril kell 12 päeval Eesti Maja keskmises saalis Eesti Abistamiskomitee Kanadas loterii-näitemüük. Loteriiesemed palutakse tuua EAK ärisse äri lahtioleku ajal.

Eesti Abistamiskomitee Kanadas

New Yorgi Eesti Teater tõi Torontosse külastuslavastusena E. Vilde „Side". Pildil kaks tegelast Mari Leesment ja Ralf Sams raamatukauplеja Hans Ilvese osas pärast etendust. Foto: Vaba Eestlane

VALVEARST NÄDALALÕPUL

7. ja 8. nov.
dr. M. Leesment, tel. 481-6834

14. ja 15. nov.
dr. H. Tari, tel. 922-3824

H. KIRIK
Insurance Agency
KINDLUSTUSED
23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

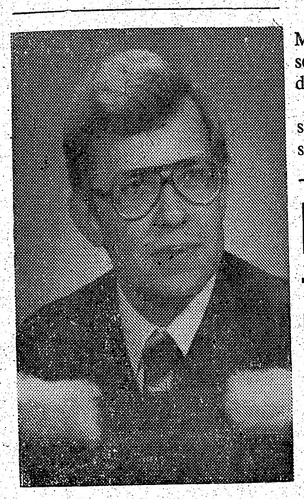

MATI KONTUS

Sündis Torontos 28. nov. 1955. Peale Parkdale Collegiate lõpetamist õppis Toronto Ülikoolis, mille lõpetas Bachelor of Science kraadiga. Õppis edasi elektri inseneri teaduskonnas, mille lõpetas 1981. a. Töötab Ontario Hydros omal alal. Akadeemiliselt kuulub Eesti Üliõpilaste Seltsi.

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

te ja nende nõupidamiste seisukohad satuvad juhuslikult kokku Kremlist suunatud propagandaga või on paljud tooniandvad kõrgemad vaimulikud tõesti sellel arvamisel, et N. Liit tahab rahu ja läänemaailm sõda ning sellest aspektist lähtudes tuleb ka N. Liidu seisukohti toetada.

Üheks hilisemaks kujukaks näiteks selle kohta on Kanada rooma-katoliku kiriku piiskoppide Montrealis äsja toimunud nõupidamisel vastu võetud seisukoht, mis mõistab täielikult hukka neutronipommi tarvitusele võtmise. Nädalapäevad kestnud nõupidamisest osa võtnud üle saja katoliku kiriku kõrgema vaimuliku avaldasid konverentsi lõpul üleskutse, milles nad kutsusid üles kõiki kanadalasi hukka mõistma relvastuse suurendamist, kuid võtsid sealjuures oma erilise vaatluse ja hukkamõistva pilgu alla neutronipommi.

Oma seisukohtade põhjendamiseks kirjutasid vaimulikud, et neutronipomm on vastuolus humaansuse sügavamate tunnetega. Kui neutronipommi kirjeldatakse „puhtana", mis jätab hooned puutumata kuid hävitab inimesed, siis näitab see ainult seda kuidas meie tsivilisatsioon on sattunud moraalselt pankrotti, deklareerisid vaimulikud, kes panevad Kanada valitsusele südamele, et ta teeks kõik võimaliku Ühendriikide valitsuse mõjutamiseks neutronipommist loobumiseks.

Meie arvates peaksid piiskopid sellistele seisukohtadele asumisel tavalisele inimesele ära seletama, miks on neutronipomm suurem humaansuse vastane relv kui need 250 keskmise lennuulatusega raketti mis on N. Liidu läänepoolsed ülesmonteeritud ja suunatud kõigi Euroopa suurlinnade poole. Neutronipomm on teatavasti kõige mõjuvam relv, mis suudab vene tankiarmeed tagasi tõrjuda kui need ühel päeval peaksid hakkama Lääne-Euroopa poole veerema. Katoliku kiriku koguduste liikmetel on tõesti kaaluvaid põhjusi oma kõrgematelt vaimulikkudelt nende kummaliste seisukohtade kohta aru pärida ja lähemat selgitust nõuda.

AMI

ENN KUUSKNE ORKESTER
Trio või kvartett
Mängib iga sündmuse puhul.
SOODSAD HINNAD.
Helistada (uus telefon):
653-0272

GM
REIN KOPPEL
CHEVROLET · OLDSMOBILE
ROBERTSON MOTORS LTD.
1555 DANFORTH AVENUE
TORONTO ONT. M4J 1N7
TELEFON 466-1135

Toronto Eesti Ühispank
958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6
Tel. 465-4650 või 465-4659
Pank avatud: päeval 10.00 — 3.00 (esmasp. reedeni), õhtul 5.30 — 8.00 (esmasp. ja neljap.)
Ühenduses on jõud
LAENUD SOODSATEL TINGIMUSTEL KAASMAALASTELE
Informatsiooni saab pangast lahtioleku aegadel.
Kõik uued laenud on laenuvõtja surma puhul kindlustatud kuni $30.000.— ulatuses, jäädava töövõimetuse puhul on kindlustatud kuni $10.000.— ulatuses vastavalt kindlustuste tingimustele.

SUUSAHOOAJA
EELVÄLJAMÜÜK
Design Products'is
● SUUSAÜLIKONNAD: Kõik suusaülikonnad 40—60% hinnaalandust. Näit. 65-dollariline suusaülikond maksab nüüd ainul $26. Voodriga suusakindad $13.— (enne $26.—)
● SUUSASAAPAD: nahast suusasaapad alates $8.—. 75 mm võistlussuusasaapad $35.— paar (enne ($65.—). Nahktaldadega Sisu ja Pallas suusasaapad nüüd $25.— (enne $50.—). Kõik teised suusasaapad 10—20% hinnaalandust.
● SUUSAD: Trak ja Adventur „fibreglass" suusad $40.— paar (tavaline hind $80.—) Kõik teised suusad 10—20% hinnaalandust. Suusakomplektid: Trak ja Adventur „fibreglass" suusad $65.— (nahksaapad, „fibreglas" kepid, Kwik sidemed). Kõik teised komplektid 10—30% hinnaalandust.
VALIK EI OLE TÄIELIK
● Tõrv ja parafiin määrded poole hinnaga, kui ostate suusad.
design products
288 Danforth Ave., Toronto M4K 1N6
466-8001

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadas:
Aastas	$38.—	$42.—
Poolaastas	$21.—	$23.—
Veerandaastas	$11.—	$12.—

KIRIPOSTIGA

Kanadas:		USA-s:
Aastas	$61.—	$67.—
Poolaastas	$33.—	$35.50
Veerandaastas	$17.—	$18.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $76.—, poolaastas $38.—, veerandaastas $20.—
Aadressi muudatus 50 centi. Üksiknumbri hind 50 centi
Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"
Pangatshekk või rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont.
M6J 3M7
Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „.....
..... 19.. . Tellimise katteks lisan $ ..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).
Nimi .....
Aadress .....

ARMAST ISA, VANAISA JA VANAVANAISA

kapten VOLDEMAR STRENTSE't

surnud 29. oktoobril, 1981 Stokholmis

mälestavad

tütar **HELJU** abikaasaga

tütretütar **VIRGU** perekonnaga

Puhka rahus!

Asutajaliiget ja kauaaegset esimeest, minister

JUHAN MÜLLER'it

mälestab leinas

EESTI ÕIGUSTEADLASTE ÜHING KANADAS

Armast toetajaliiget, minister

JUHAN MÜLLER'it

mälestab leinas

TORONTO EESTI MEESKOOR

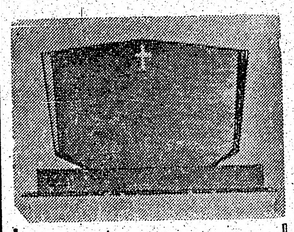

HAUAKIVID
Eesti ettevõte
YONGE MEMORIALS LTD.
2044 Yonge St. Toronto, Ont. M4S 1Z9
(Davisville & Eglintoni vahel)
Tel. 487-2147

Hamiltoni kogudus tähistas 30. aastapäeva

Kontsert-jumalateenistus suure rahvahulga osavõtul

HAMILTON (VE) — Pühapäeval, 25. oktoobril, toimus Hamiltonis E. Ev. Lut. koguduse 30. aastapäeva ja usupuhastuspüha kontsert-jumalateenistus. Pühakoda oli tulvil palvelistest, kes elasid kaasa suurpäeva pidulikule jumalateenistusele, kus muusikalise elamuse andsid kaugelt Saksamaalt kohale saabunud helikunstnike paar sopran Eva Wilson-Märtson ja prof. Carl-Otto Märtson.

Jumalateenistuse juhatas sisse Carl-Otto Märtson, kes esitas orelil G. Frescopaldi preludiid „Toccata". Hiljem järgnes sellele J. Pachelbel'i „Ciacona F-moll" ja sopran Eva Wilsonilt A Campra „O dulcis amor" ja R. Toi „Palve".

Sütitava ja rahvaliku jutluse pidas piiskop Karl Raudsepp, kuna teenis koguduse õpetaja abipraost T. Nõmmik.

Jutlusele järgnevalt C.O. Märtson esitas orelil R. Tobiase „Prelüüd ja fuuga" ning Eva Wilson laulis kolm laulu — M. Lüdigu „Minu altar", H. Tobias–Duesbergi „Maarja kiituslaul" ja A. Kapi „Vaimulik aaria". Postlüüdina kõlas orelilt C.O. Märtsoni ettekandes A. Kapi „Sind, Jumal, kõik me kiidame". Koguduse laulu saatis orelil organist Eva Rammo.

30. a. juubeli puhul toimus pärast jumalateenistust kiriku all saalis koosviibimine kohvilauas, mida maitsvate suupistetega olid rikastanud Hamiltoni koguduse naisringi daamid oma energilise esinaise H. Müüri juhtimisel.

Koosviibimine algas lauluga „Oh anna tuhat keelt sa mulle" ja piiskop K. Raudsepp'a lühikese söögipalvega. Järgnevalt koguduse nõukogu esimees V. Riimand tervitas kõiki külalisi ja andis lühikese ülevaate koguduse ajaloost, tänades ka kõiki asutajaid liikmeid kui ka koguduse esimest ja kauaaegset õpetajat A. Kivisikku, keda kogudus tänutundes mälestab kui sõbralikku ja tasakaalukat jumalasõna sulast. 1976. a. dets. valiti uueks koguduse hingekarjaseks abipraost Tõnis Nõmmik, kes kogudust on senini truult teeninud. 1978. a. juulis päris kogudus A. Eenmaa kinnisvara, millest sai pärast suurt remonti kirikla. Seal toimuvad nüüd piibli-leeritunnid, nõukogu kui ka naisringi koosolekud.

Erilist hoolt on selle maja korrastamisel osutanud kahe aasta eest asutatud Hamiltoni pensionäride klubi liikmed.

Organistiks on olnud juba aastaid orelikunstnik Eva Rammo, keda on asendanud vahel H. Plinte ja H. Reintamm.

Järgnevalt L. Wahtras mainis, et oleks õige aeg ka meenutada endisi esimehi ja esimese nõukogu koosseisu, kellede hulgas on surm tihedat tööd teinud 30. aasta jooksul. Juhatuses on olnud ja surma läbi lahkunud J. Pallop, H. Reio, E. Arend, A. Praal, J. Varangu. Lilled kinnitati rinda Helene Rannale ja Jüri Müürile, kes on kiriku nõukogus teginud 23 aastat ning E. Timuskile. Endised esimehed on Jüri Müür, Endel Arro, Voldemar Riimand, Ludwig Wahtras, Leo Saar, Albert Lepson, Victor Gutman, Arno Rungi. Surnud on J. Pallop ja E. Arend. Tänuks tehtud töö eest kinnitati endistele esimeestele rinda lilled. Tänati ka külalisesinejaid haruldase ja kõrgeklassilise muusika kingituse eest juubelipäeval.

10-aastase töö eest kirikupõllul kingiti kahele naisringi daamile — Õie Saarele ja Ellen Puuseppale 20. juubeliaasta trükis.

Järgnes pikk tervituste rida, millega alustasid piiskop K. Raudsepp ja aupeakonsul I. Heinsoo.

Postiteel saabunud tervitused luges ette õp. Nõmmik.

Koosviibimise lõpul tänas Hamiltoni koguduse abiesimees Lembit Ploom kiriku naisringi daame kohvilaua ja aastate jooksul tehtud tubli töö eest.

Leinateateid

St. Leonards-on-Sea suvituslinnas, Inglismaal suri 24. septembril Eesti Vabariigi kaadriohvitser Arvo Lain, sündinud 22. juunil 1899 Tarvastu vallas.

Miamis suri 27. septembril Elisabet Kastra.

Chicagos suri 20. septembril Voldemar F. Pallok, sündinud 27. mail 1907 Tartus.

Eestis suri 30. augustil Erika Sarapuu, neiuna Trees.

Baltimores suri 26. septembril Vaike Talts, sündinud 31. mail 1918 Tallinnas.

Princetonis suri 17. septembril Pauline Lammer, neiuna Fels, sündinud 28. jaanuaril 1883 Kadrinas.

Lakewoodis, N.J. suri 18. septembril Ants Toomsoo, sündinud 19. märtsil 1901 Tartumaal.

Austraalias, Yatte-Yattah'is suri 4. oktoobril dr. Avo Tohver, sündinud 12. augustil 1931 Tallinnas.

Austraalias, Perthis suri Evdocia Tuiv.

Tallinnas suri Konstantin Lepp, sündinud 11. augustil 1903 Tallinnas.

Lidingöl suri August Kulgma, sündinud 2. novembril 1907 Läänemaal.

Poughkeepsie's suri 26.. septembri Mihkel Seedur, sündinud 27. augustil 1901 Järvamaal.

Lakewoodis suri 8. oktoobril Albert Mölter, sündinud 1899 Kolga-Jaani kihelkonnas.

New Jerseys suri 6. oktoobril kapten Mart Piirsalu, sündinud 20. novembril 1902 Virumaal.

Huskvarnas suri 8. oktoobril Veera Laurits, neiuna Tesnov, sündinud 28. detsembril 1905 Pärnus.

Landskronas suri 9. oktoobril August Tiitus, sündinud 24. veebruaril 1919 Kihekonnal.

Eestis suri 6. septembril Alfred Vallimaa, sündinud 26. mail 1920.

Norrköpingis suri 12. oktoobril Armin Leppik, sündinud 2. juulil 1902 Eestis.

Borås suri 11. oktoobril Maris Sihiväli, sündinud 4. novembril 1902 Võllas.

Inglismaal, Leedsis suri Antonia Trummal.

Glen Cove'is, New Yorgis suri 11. oktoobril Hilda Niederberger, neiuna Mutli, sündinud 26. juulil 1893 Viljandis.

New Yorgis suri 10. oktoobril Juliüs Palu.

Peapiiskop K. Veem USA-s

EELK peapiiskop saabus 21. oktoobril New Yorki, kasutades nelipäeva ja reedet kiriklike kontaktide võtmiseks ameeriklastega, Eesti Vabariigi esindusega ja organisatsioonidega. Oma otsese usulis-kirikliku töö kõrval on peapiiskop K. Veem aktiivselt andnud ka oma panuse Eesti ja eestluse probleemide lähedale toomiseks rahvusvahelistes kiriklikes organisatsioonides ja osa võttes nende konverentsidest.

Laupäeval, 31. oktoobril esines peapiiskop loenguga kirikuõpetajate ja koguduste esimeeste töökonverentsil New Yorgi Eesti Majas.

Pühapäeval, 1. nov. kell 2 toimus Lexington Ave. kirikus koguduse 83. aastapäeva tähistamine peapiiskopliku jumalateenistusega.

New Yorgist siirdus peapiiskop USA Kesk-Läände, kus tal on Chicagos nõupidamine EELK Konsistooriumi assessori prof. dr. Arthur Võõbusega ja peapiiskoplik külastusjumalateenistus õp. Eduard Linnu koguduses Minneapolises. Sealt viivad ametikohustused tagasi Rootsi.

Soome aumärk Martin Juhkamile

STOKHOLM — Soome president on otsustanud anda aumärgid neljale isikule Stokholmis, kes on töötanud teenekalt Soome ja Rootsi vaheliste suhete heaks. Üks aumärgi saajaist oli ülempreester Martin Juhkam, kellele Soome suursaadik Paul Gustafsson ulatas Soome Valge roosi ordu I klassi liikmemärgi.

M. Juhkam oli üks Rootsi soomlaste õigeusu koguduse asutajaist ning selle kauaaegne preester. Veel praegugi, pärast haigusepuhkusele minekut, ta aitab kaasa koguduse tegevuses.

Aumärgi saajate hulgas oli ka eestlastele hästi tuntud arhitekt Axel Ax, kes on olnud Rootsi soomlaste Relvavendade Ühingu esimeheks. Talle ja kahele teisele isikule anti Soome Valge roosi ordu ordumärk.

Kai Kääridi kujutav-kunstiline looming

Möödunud nädalalõpul toimus Eesti Maja väikses saalis Kai Kääridi 9. iseseisev kunstinäitus. Näitusel oli väljapandud 46 mitmesuguses suuruses ja eritehnikas loodud tööd, kõik väga hästi raamitud, mis andis näitusele meeldivalt kanni välisilme.

Kai Käärid on kahe huvialaga looja, ühel pool tantsuline, teisel pool kujutavkunstiline looming. Ometi on neist mõlemast ta maalide stiiliomapäras, kus koloriidi tugev rütmitunne jääb siiski märgatavaks ta töödes. Teiselt poolt tantsuline kergus ta liblikate ja lillede motiivides on tuntavalt õhuline ja liikuv.

Näitusel esitatud kaheaastasel loominguperioodil loodud tööd on enamuses oma laadilt tuttavad ta varemast loominguajast, ka koloriidi kasutuses, kus on soojad toonid. Uudisena võib pidada sule- ja pliiatsijoonistusi, mis sulejoonistes annavad pooltoonilise tausta ja kujunevad sellistena väga pehmetoonilisteks, meeleoluvisandeiks Klemmeri rannavaateist. Ühe juures on tööle antud koloriidiline lisand.

Suurem osa töid (17) on realistlikud motiivid akvarell akrüül kollaazhid, kus ta esitab mitmesuguseid maastikumotiive Kanadast, peamiselt just New Brunswickist. Need on suuremõõtmelised tööd randadest, mahajäetuse tundega loodusest koos mõne merevaatega.

Teine grupp on akvarell-akrüül ja segatehnilised vaikelud liblikaist ja lilledest, kõik värviküllased looduse etüüdid mõnetise dekoratiivse impulsiga. Realistliku joonistuse taustaks on värvide emotsioone, mis toob liblika või lillemustri esile.

Omaette grupiks olid akrüüliga tehtud õhupintsli tehnikas pehmetoonilised pruunika koloriidiga süigise koltumise impressioone väljendavad tööd ja väike grupp loomajoonistusi.

Eriti meeldejäävad olid kaks õlikollaazhi reljeeftehnikas tehtud suuremõõtmelist tööd, üks kahest tööst koosnes Prince Edward Islandi farmimajast ja pronksitoonilise kolmest tööst koosnev maastik, kus reljeefsuse esile toomiseks oli kollaazhielementideks kasutatud toimeosi, puulehti ja muud, mis reljeefsusele erilise sügavuse annab.

Kai Kääridi äsjane näitus jätab ta loomingu laadist ja -sisust rõõmsa mulje. Neis maalides, ka mahajäetuse motiividega töödes, on vitaalsust ja elu nägemisrõõmu, kus ta loojaisiksus just temale omasema laadi on leidnud.

H.O.

„Kirikuõiguse käsiraamat"

EELK Konsistooriumi väljaanne 1981, Stokholmis, 132 lehekülge.

Ülalnimetatud raamat saabus äsja trükist ja saadeti Konsistooriumi poolt kõigile kogudustele tutvustamiseks. Õpetajad ja koguduste juhatused vajad hädasti sellist seaduste, seadluste, kohustuslike määruste ja eeskirjade kogu, et juhtida koguduste elu ühtlaselt ja häireteta. See raamat on ideaalselt selgelt ja otstarbekalt koostatud. Tuleb õnnitleda meie kirikut, kelle igal kogudusel erinevates maades on nüüd võimalik oma elu ja tööd korraldada ühtlaselt teistega. Meil on olnud senini põhimäärused aluseks ja juhtnööriks. Aga pisiasjades tõusis alati küsimusi. Senini suurte kogemustega õpetajad kodumaalt said anda praktilisi näpunäiteid, kuid neid mehi jääb aina vähemaks.

Väljaspool kodumaad oma hariduse ja kogemused kogunud pastorid aga vajavad tungivalt sellist keskset kodumaal kehtinud eesti kiriku korraldust.

Selle kauni välimuse ja hea sisuga trükise autor on Arved H. Rossman. Sündinud Pärnumaal Vändra köstri pojana. Lõpetanud juristina Tartu Ülikooli ja töötanud kaua aastaid kodumaal Eesti Ev. Luth. Kiriku Konsistooriumi peasekretärina. Jatkas samas positsioonis paguluses kiriku juriidilise asjatundjana oma tööd kuni vanaduspuhkusele siirdumiseni.

Teose saatesõna on kirjutanud peapiiskop K. Veem teadusliku ülevaatena meie kiriku õigusliku seisundi kujunemisest ajaloo käigus. 17 trükileheküljel annab K. Veem huvitava ja reljeefse ülevaate „RAHVA KIRIKU" mõiste arengust. Idee on tekkinud saksa filosoofi Fr. Schleiermacher'i mõttemaailmast, kuid kaugemale ei jõudnud. Kirik oli igalpool maaisandate ja riikide juhtimise all.

Tsaaririigi lagunemisel jääb meie kirik riiklikust tolerantsusest ilma, kuid ajutine valitsus ei korralda edasi. Villem Reiman, hilisärkamisaja vaimline juht, hakkab ajalehes nõudma rahvakiriku idee rakendamist meie kodumaal. Ärksate pastorite ja mõnede koguduste esindajate poolt tehakse eeltööd ja I Kirikukongress saab teoks 1917 Tartus, kus teostubki rahvakiriku algatus. Kogudused organiseerivad endid alt ülesse praostkondadeks ja kirikuks oma valitud ametikandjate ja juhtidega.

Tuleb mainida, et rahvakiriku algus tehti Eestis, teised maad järgnevad hiljem.

Autor oma eessõnas rõhutab, et ta tahab eesti kiriku tervikliku struktuuri säilitamiseks kaasaaidata ja ta on seda väga hästi teinud.

Raamat ise jaguneb kolme ossa.

I osa sisaldab konstitueerivaid akte. Siin antakse seadused ja määrused peapiiskopi ringkirjadest, kuidas kogudused oma elu korraldavad erinevates asukoha maades. Kuidas kogudused suhtuvad nende kirikutesse ja kuidas meie kuulume üleilmsetesse organisatsioonidesse. Põhimõtted on selged. EELK Eksiilis töötab lahus kodumaal asuvast ikestatud kirikust. Ta jatkab Eesti Rahvakiriku traditsiooni vabas maailmas. Ta on tänulik vennaskirikutele igal maal nende abi ja majandusliku toetuse eest. Kuid ta teab, et see on ajutine. Meie siht on olla iseseisev ja kanda ise oma kulud, et jääda iseseisvaks.

II osa on Kiriku Põhimäärused seadluste ja lisadega.

Näiteks õp. abiliste seadlus, Usuteaduse Instituudi põhikiri, kandidaatide eksamineerimise kord, kiriku välisameti ülesanded ja kiriku kirjastuse ning fondide raam-seadused. Need lisad annavad külmadele normidele sisu ja soojuse. Eriti hinnatavad on õpetaja valimise kord ja kuldristi annetamise statuut.

III osa toob ära lisad kehtivatele seaduse normidele ja ka alused. Näiteks Eesti Vabariigi „Kirikute ja Usuühingute Seaduse" teksti 1934. aastast, mis tagas autoriteediga kirikule enesekorralduse õiguse. Edasi veel organistide kutseeksamite kord ja kirikuhoonete kasutamisest ja muud.

See on suurepärane teatmeteos ja juhtnöör tegutsemiseks. Soovitan soojalt igale koguduse ametikandjale ja juhtidele seda omale muretseda. Autorile olgu aga meie kõikide tunnustus ja tänu.

Piiskop Karl Raudsepp

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.

T. L. MORRISON — Funeral Director

467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5

Telefon 924-1498

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS

362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8

Tel. 466-1951 või 466-1502

Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahktööd, puunikerdused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

4812 YONGE STREET
(Sheppardi lähedal)
221-1159

R. S. KANE
Funeral Directors

WILLOWDALE ONTARIO

stapäeva

õtul

Ev. Lut. koguduse 30. aasta-elistest, kes elasid kaasa suur-t Saksamaalt kohale saabunud

at tööd teinud 30. aasta jook-Juhatuses on olnud ja surma lahkunud J. Pallop, H. Reio, Arend, A. Praal, J. Varangu. d kinnitati rinda Helene Ran- ja Jüri Müürile, kes on kiri-nõukogus tegutsenud 23 aastat E. Timuskile. Endised esime-on Jüri Müür, Endel Arro, emar Riimand, Ludwig Waht-Leo Saar, Albert Lepson, Vic-Gutman, Arno Rungi. Surnud . Pallop ja E. Arend. Tänuks ud töö eest kinnitati endistele eestele rinda lilled. Tänati ka lisesinejaid haruldase ja kõr-assilise muusika kingituse eest elipäeval.

-aastase töö eest kirikupõllul iti kahele naisringi daamile — Saarele ja Ellen Puuseppale juubeliaasta trükis.

ärgnes pikk tervituste rida, mil-ga alustasid piiskop K. Raud-epp ja aupeakonsul I. Heinsoo. ostiteel saabunud tervitused lu-ette õp. Nõmmik.

oosviibimise lõpul tänas Hamil- koguduse abiesimees Lembit om kiriku naisringi daame koh-ua ja aastate jooksul tehtud i töö eest.

i Kääridi kujutav-nstiline looming

öödunud nädalalõpul toimus ti Maja väikses saalis Kai Kää-9. iseseisev kunstinäitus. Näi-el oli väljapandud 46 mitmesu-es suuruses ja eritehnikas loo-d tööd, kõik väga hästi raamitud, andis näitusele meeldivalt ni välisilme.

Kai Kääridi on kahe huvialaga ja, ühel pool tantsuline, teisel ol kujutavkunstiline looming. neti on neist mõlemast ta maa-e stiiliomapäras, kus koloriidi gev rütmitunne jääb siiski märt-avaks ta töödes. Teiselt poolt tsuline kergus ta liblikate ja lil-e motiivides on tuntavalt õhuli- ja liikuv.

Näitusel esitatud kaheaastasel minguperioodil loodud tööd on amuses oma laadilt tuttavad ta remast loominguajast, ka kolo-di kasutuses, kus on soojad too-. Uudisena võib pidada sule- ja iatsijoonistusi, mis sulejoonistes navad pooltoonilise tausta ja ku-nevad sellistena väga pehmetoo-isteks, meeleoluvisandeiks Klem-eri rannavaateist. Ühe juures on ole antud koloriidiline lisand.

Suurem osa töid (17) on realistli-d motiivid akvarell akrüül kol-azhid, kus ta esitab mitmesugu-id maastikumotiive Kanadast, amiselt just New Brunswickist. eed on suuremõõtmelised tööd ndadest, mahajäetuse tundega odusest koos mõne merevaatega.

Teine grupp on akvarell-akrüül segatehnilised vaikelud libli-ist ja lilledest, kõik värvikülla-d looduse etüüdid mõnetise deko-tiivse impulsiga. Realistliku joo-stuse taustaks on värvide emotsi-ne, mis toob liblika või lillemust-esile.

Omaette grupiks olid akrüüliga htud õhupintsli tehnikas pehme-onilised pruunika kolorijidiga sü-se koltumise impressioone väl-ndavad tööd ja väike grupp loo-ajoonistusi.

Eriti meeldejäävad olid kaks õli-ollaazhi reljeeftehnikas tehtud uremõõtmelist tööd, üks kahest öst koosnes Prince Edward Islan-farmimajast ja pronksitoonili-e kolmest tööst koosnev maastik, us reljeefsuse esile toomiseks oli ollaazhielementideks kasutatud imeosi, puulehti ja muud, mis eljeefsusele erilise sügavuse an-ab.

Kai Kääridi äsjane näitus jätab a loomingu laadist ja -sisust rõõm-a mulje. Neis maalides, ka maha-ätuse motiividega töödes, on vi-aalsust ja elu nägemisrõõmu, kus a loojaisiksus just temale omase-na laadi on leidnud.

H.O.

Neeme Järvi annab Torontos viis kontserti

Neeme Järvi annab Torontos viis kontserti juhatades Toronto Sümfoonia Orkestrit Massey Hall'is. 1., 2. ja 3. detsembril esitatakse Mussorgsky helitöid. Solistiks on Metropolitan Opera bass Paul Plishka. Eelmüük üksikpiletiteks ei ole veel alanud, kuna seeriapiletite tellijail on eesõigus.

EKK Kontsertbüroo kaudu on võimalik eeltellimisi sisse anda tel. 485-0141 neile, kes soovivad üksikpileteid saada.

8. ja 9. detsembri kontsertide kavas on Händel, Glasunovi sümfoonia, Beethoveni klaverikontsert No. 4 Robert Silvermani ettekandes ja eesti komponisti Arvo Pärti helitöö „Cantos to the Memory of Benjamin Britten".

Neile kontsertidele on veel kohti saada 1. ja 2. rõdul, kuid mitte enam häid. EKK Kontsertbüroo pakub oma abi ka siin.

Sekeldused maailmaruumisõidukiga

HOUSTON — Ühendriikide järjekordne maailmaruumilend, mis pidi algama möödunud kolmapäeva hommikul kell 7.30 Cape Canaveralist, Floridast lükati ootamatult tekkinud tehniliste takistuste tõttu edasi. Toimetuse töö lõpul ei olnud veel selgunud, kui kaua aega võtab vea leidmine ja selle korrigeerimine. Maailmaruumilend kavatseti teostada uuetüübilise süstiku taolise maailmaruumilennuki Columbiaga, mis sooritas möödunud aprillis oma esimese eduka lennu. Lennuk viiakse rakettide abil maakera orbiiti ja maandub pärast oma ülesande sooritamist liuglennus lennuväljal. Seekordne lend on planeeritud viiele ööpäevale.

Tiina Kiiki kontsert

1. novembril andis Torontos konservatooriumi saalis akordionist Tiina Kiik oma esimese iseseisva kontserdi EKK kontsertbüroo korraldusel, mis võimaldas publikul tutvuneda silmapaistva noore helikunstnikuga nõudliku ning ulatusliku kava kaudu.

Akordion tõsisema muusika vahendina ei ole eriti tuttav, aga tema proponendid (neist üks tähtsam, rahvusvahelise kuulsusega kanadalane Joseph Macerollo, kelle juures õpib ka Kiik) on suuri edusamme teinud viimase 20. aasta jooksul selle muusikariista legitiimsuse kindlustamiseks. Samuti on akordioni mõningad kütkestavad omadused võlunud mitmeid komponiste, kes nüüd rajavad tähtsa ning elava originaalse repertuaari, mis asendaks siiamaani tihti tarvitatud ning ka tihti küsitava väärtusega ümberseadete enamikku.

Seega on arusaadav, et Tiina Kiik saavutas suurima menu nende kaasaegsete töödega, mida ta huvitava kontrastina kõrvutas kahe meistriteosega barokk klaviatuurrepertuaarist. Eriti Walter Buczynski „Teema ja variatsioonid", esitamisel (mille tõlgitsuse kohta andis interpreedile komponist ise nõu ning oma nõustumise), oli kuulda Tiina Kiiki suurepäraste tehniliste võimete kõrval elegantset ohjeldavat võimu, sensitiivsust ja peent süvenemist esitatavasse.

Barokkrepertuaar, teatava abstraktse instrumentaalse mõiste tulemusena, sobib hästi esitamisele akordionil. Nagu kuuldus, on võimalik saavutada selgust ja sädelevust vastavalt algupärastele vahenditele. Intensiivsus, mis iseloomustab Tiina Kiiki mängu, koos esmajärgulise tähelepanelikkusega artikulatsioonile ja registreerimisele, hoidsid akordioni tooni samakujulist värvi liigselt avaldamast.

Huvitav on ka Guelph'i ülikooli õppejõu ja komponisti Daniel Foley' arvamus (selle komponisti „Lyrical'i" esitati kavamuudatuse tõttu), et Kiik on lootusäratavaim noortest akordionistidest, millega võib täielikult nõustuda. Mõningail põhjuseil (siinjuures ka ajapuudusel, välistel tingimustel) ei esine Tiina Kiik allakirjutanu arvates sageli.

Kava oli niivõrd õnnestunud, et arvukas publik nõudis veel lisapala. Loodame, et see ergutamine veenab noort kunstnikku kogu oma aega muusikale pühendama.

PEETER TAMMEARU

Lasteaia noored ei tegele mitte ainult mängimisega vaid ka laulmisega. Seda demonstreerisid nad elavalt äsjasel mardipeol, kuna nad esinesid lauludega kasvataja Ilve Vaikla juhatusel. Foto: Vaba Eestlane

USA nõuab enesemääramise õiguse rakendamist

BATUN-i kontaktid UN-i saatkondadega

NEW YORK (VE) — UBA-BATUN-i (Balti apell ÜRO-le) esindajail oli reedel, 16. oktoobril Ühendriikide UN-i saatkonnas koosolek Carl Gershmaniga, kes on USA esindaja UN-i Täiskogu Kolmandas komitees. Carl Gershman oli just nädal aega varem, 9. oktoobril, pidanud pikema avalduse UN-is rahvaste enesemääramisõiguse kohta, kus ta oli nimetanud ka Balti riikide küsimust ning erilist rõhku pannud Jüri Kuke saatusele.

Koosolekust võttis osa ka välisministeeriumi esindaja Robin Ritterhoff ning BATUN-i juhatusliikmed lätlane Ints Rupners, leedu preester Casmir Pugevicius ja Juta Ristsoo, BATUN-i esimees ning ERKÜ abiesimees.

Koosoleku jooksul Carl Gershman seletas, et ta asetab suurt rõhku enesemääramisõiguse küsimustele ja leiab, et tuleb tõtt rääkida nende õiguste piiramisest Nõukogude bloki riikides.

Ta ütles, et USA delegatsioon loodab sarnaseid küsimusi tõstatada ka tulevikus ja et Jüri Kuke juhtum oli dramaatiline näide sellest, mis võib inimesega juhtuda, kes N. Liidus taotleb oma rahvale enesemääramisõigust ja sellepärast ta oli kasutanudki seda näidet oma avalduses. Greshman oli ka teadlik Mart Nikluse olukorrast ja oli seetõttu ka nimetanud tema nime.

☆

Carl Gershman, Ühendriikide esindaja UN-i täiskogu Kolmandas, s.o. Sotsiaalsete, Humanitaarsete ja Kultuuriliste Küsimuste Komitees tegi reedel, 9. okt. komitee istungil pikema avalduse, mille peateemaks oli

USA-poolne üleskutse UN-ile lõpetada „vaikimise konspiratsioon" rahvaste enesemääramisõiguste mahasurumise küsimuse puhul Nõukogude Liidu impeeriumis.

Paljude, kronoloogilises järjestuses esitatud näidete hulgas Nõukogude Liidu impeeriumi paisumisest aastakümnete jooksul, leidis äramärkimist ka kolme iseseisva Balti riigi ohvriks langemine NSV Liidu territoriaalsele laiutamisele. Oma kõne lõpus pühendas Ühendriikide esindaja Greshman suhteliselt rohket tähelepanu Jüri Kuke juhtumile, mis andis avaldusele dramaatilise kulminatsiooni.

Üheks märkimisväärseks momendiks Gershmani kõne puhul oli kohalviibinud Valgeve. ja Bulgaaria esindajate kärm s ning äge vahelesegamine kohe pärast seda, kui Gershman, tsiteerides Ühendriikide endise UN-i peadelegaadi Adlai Stevensoni kõnet 20 aastat tagasi, oli loetlenud pika rea etappe N. Liidu impeeriumi pidevas laienemises.

Valgevene ja Bulgaaria esindajad püüdsid väita, et Gershman on arutluse all olevast päevakorrapunktist kõrvale kaldunud.

Gershman vastas, et üheks päevakorrapunktiks on rahvaste enesemääramise küsimus, millest ju ta praegu räägibki. Istungi lõpuminutite jooksul selgus, et terve rida riike olid ennast järgmiseks istungiks vastulauseteks meldinud, kusjuures N. Liidu ja Ukraina NSV esindajad näitasid sel puhul erilist rõõmu.

Kõik lapsed tantsima!

Nüüd on tulnud aeg, mida teie kõik olete oodanud! Toronto Eesti Rahvatantsu Rühm „KUNGLA'le" sünnib laps: „LASTE RÜHM". Kõigil lastel 6.—10. aastani palutakse tulla tantsima Eesti Majja kolmapäeval, 11. novembril kell 6.30 õ. Laste rahvatants toimub noorte ruumis, kolmandal korrusel. Rühmavanemaks on Reet Marley ja juhtideks Juta Metsala ning Ingrid Kivi. Informatsiooniks helistada tel. 690-0714. Näeme kolmapäeval!

SOBIV JÕULUKINK

ESTO-80 ALBÜM

Ülemaailmsed Eesti Päevad Stokholmis

Välis-Eesti väljaandel

Rein Välmo — fotod
Alex Milits — tekst
Suur formaat, 95 lk.

Hind $45.— + saatekulu Kanadas $1.—, USA-sse $1.50.

Saadaval
VABA EESTLASE talitusest

Kas Tallinna Kalev kaob?

„Helsingin Sanomat" Talinnas toimunud demonstratsioonist

Lisaks „Vaba Eestlases" nr. 75 avaldatud teatele meeleavaldusest Tallinnas korvpallivõistluse ajal ja selle põhjusist, on soome ajalehes „Helsingin Sanomat" lähenetud sündmusele soome turistidelt saadud andmete põhjal hoopis erinevalt. Avaldame selle „Teatajas" avaldatud versioonis:

„Helsingin Sanomat" teatas 13. oktoobril, et Tallinnas olid toimunud nädal varem eesti noorte rahutused ja et Eestis liikuvate kuulujuttude järgi kardetakse, et spordiselts „Kalev" kaotatakse ning selle asemele asutatakse kahekeelne „Spartak" või „Dünamo". Leht ütles järgnevat:

„Mõnisada eesti noort võttis osa rahutustest möödunud nädala teisipäeval, 6. oktoobril Tallinnas pärast Eesti ja N. Vene vahelist korvpallimatshi.

Kohale juhtunud soome turistide järgi kokkupõrge algas kell seitse õhtul ja kestis vähem kui tund aega.

Selle jooksul noored, keda oli ligi tuhat, karjusid nõukogudevastaseid „Eesti vabaks"-lööklauseid, kuid vägivallategusid ei toimunud.

Kohale tuli kiiresti sadu miilitsaid, kes arreteerisid mõningaid rahurikkujaid. Sellele alale toodi ka sõjaväeüksusi, kuid need jäid oma autodesse.

Meeleavaldused põhjustas ilmselt Tallinnas liikvel olnud kuulujutt, mille järgi Eesti juhtiv spordiselts Kalev kavatsetakse kaotada „kodanliku natsionalismi jäätmena"

ja muuta ta nõukogudemustriliseks kahekeelseks Spartak- või Dünamo-seltsiks".

Eesti Sihtkapital Kanadas

Annetused, testamendi-pärandused ja mälestusfondid on tulumaksuvabad. Suunake oma annetused noortele ja teistele eesti organisatsioonidele

Eesti Sihtkapital Kanadas

kaudu tulumaksuvaba kviitungi saamiseks. — Eesti Maja, 958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6

Dr. Ants Toi referaat Montrealis

MONTREAL (VE) — Eesti Naiselts Montrealis korraldab neljapäeval, 26. novembril referaatõhtu, kus külaliskõnelejana esineb dr. Ants Toi, kes on Hamiltoni McMaster ülikooli arstiteaduskonna professor.

Dr. A. Toi on sündinud Eestis, hariduse saanud Torontos ning spetsialiseerunud kõrgsageduse heli (ultra sound) alal. Tema referaadi teemaks on „Kõrgsageduse heli (ultra sound) moodsa arstiteaduse teenistuses".

Sellest on vaid kümmekond aastat tagasi kui kõrgsageduse heli võitis täieliku tunnustuse ja rakenduse arstlikus diagnoosis, eriti loote uurimistel, kui ka südame ning allkeha elundite häirete kindlaks määramisel. Võrreldes röntgenikiirtega on kõrgsageduse helil, mis töötab radari põhimõttel, teatav eelis, kuna see ei jäta kehale mingeid kahjustavaid järelmõjusid.

Dr. A. Toi loengut selgitavad dia-positiivid ning diagrammid, mis annavad kuulajaile avara ning ülevaatliku ettekujutuse sellest kiirelt arenenud arstiteaduslikust valdkonnast.

„VABA EESTLANE"

on valvel eestlaskonna üldhuvide eest!

EESTI ALUMIINIUM KOMPANII

võtab tellimisi vastu alumiinium uste, akende ja välisseina katete tööde peale (aluminium siding). Jätkudeta veerennid neljas värvis. Tasuta hindamine. Töö kiire ja korralik.

H. OSSO, tel. töökoda 832-2238

YORK ALUMINIUM, 10335 Keele St. Maple, Ont. L0J 1E0

UUS SAADETIS SOOMEST SAABUNUD!

Küünlad, küünlajalad, klaaskaubad, servjetid.
Roostevabast potid, noad, kahvlid, lusikad jm.
SAUNATARBED
Delikatessid, pagaritooted (Viking Foods, Rooneem, Parkway).
Avatud: esmasp.-kolmap. 9—6, neljap., reedel 9—8, laup. 9—4

The Finnish Place

5463 Yonge St. Willowdale M2N 5S1
(Finchi lähedal) — Tel. 222-7575

OLD MILL TAILORS

7 RIVERVIEW GARDENS, TORONTO
(1 plokk läänepool Jane'i, Bloori lähedal)
TEL. 769-9535

DAAMIDELE ja HÄRRADELE ÕMBLEMINE TELLIMISTE JÄRGI

RUDY SCHNEIDER

ILMUS

Oskar Lutsu KEVADE I

Saadaval „VABA EESTLASE" talituses ja kooliõhtutel Eesti Majas raamatute müügilaual.

HIND $6.00 — postiteel $6.50

Kirjandite võistlus noortele

Auhindadeks kogusummas 1500 dollarit

Eestlaste Kesknõukogu Kanadas Koolitoimkond koostöös Toronto Eesti Seltsi Täienduskoolidega ja Eesti Õpetajate Ühinguga Kanadas kuulutas välja Eesti Keele- ja Eesti Kooliaasta puhul kirjandite võistluse kanada eesti noortele 20. (kaasaarvatud) eluaastani. Kuna vahepeal on pikk suvi möödunud ja suur osa sügisestki, siis on paljudel kirjandite võistlus unustuste hõlma vajunud. Koolitoimkond peab vajalikuks seda uuesti meenutada. Seni on saabunud mõned üksikud tööd, kuid loodame, et talve tulekuga on rohkem aega kirjanduslikuks tegevuseks ja huvi elavneb.

Auhindade kogusumma on 1500 dollarit, millest 1000 dollarit on annetatud Eesti Sihtkapital Kanadas poolt. Ülejäänud annetus on laekunud Eesti Õpetajate Ühingult Kanadas ja Toronto Eesti Koolikomiteelt.

Võistlus toimub viies vanusegrupis alljärgnevatele teemadele:

Esimene vanusegrupp: kuni 10 aastani.
1. Minu sünnipäev.
2. Suvitamas.
3. Minu koduloom.

Teine vanusegrupp: 11—12 a.
1. Minu sõber.
2. Koolipäev.
3. Talvelõbud.

Kolmas vanusegrupp: 13—15 a.
1. Unenägu. (Nägin unes . . .)
2. Kelleks tahan saada?
3. Olen ja jään eestlaseks.

Neljas vanusegrupp: 16—17 a.
1. Joosep Toots ja Arno Tali O. Lutsu „Kevades".
2. Kuidas säilitada eestlust.
3. Maailm aastal 2000.

Viies vanusegrupp: 18—20 a.
1. ESTO 1984.
2. Noored eesti ühiskonnas.
3. Vaba teema.

Kirjandi pikkus esimesel grupil on vähemalt 150 sõna, teisel 250, kolmandal 400, neljandal 500 ja viiendal 750 sõna.

Soovitav on kirjutada lehe ühele küljele.

Tööde esitamise tähtpäevaks on 1. jaanuar 1982. Tööd postitada märgusõna all aadressil: Edgar Marten, 24 Laurelwood Crescent, Weston, Ontario M9P 1L5. Märgusõna kirjutada ümbriku vasakule nurgale, samuti vanusegrupp.

Sellesse suurde ümbrikku lisada väike kinnine ümbrik, mis sisaldab kirjutaja õige nime, sünniaja ja postiaadressi.

Hindamiskomisjoni kuuluvad: Hella Leivat, Leida Marley, Edgar Marten, Henn Ründva ja Hannes Oja. Hinnatakse ainult võistlusteemadele kirjutatud töid.

Võistlustulemused tehakse teatavaks 24. veebruaril 1982. a.

Rahalisi auhindu on igale vanusegrupile määratud kolm.

1. vanusegrupp 1. auhind $70, 2. auhind $55, 3. auhind $45. 2. vanusegrupp (1.) $100, (2.) $75, (3.) $55, 3. vanusegrupp (1.) $125, (2.) $100, (3.) $75, 4. vanusegrupp (1.) $150, (2.) $125, (3.) $75, 5. vanusegrupp (1.) $200, (2.) $150, (3.) 100.

Hindamiskomisjonil on õigus jätta mõni auhind välja andmata, kui tööd ei ole selle väärilised. Auhindadele tulnud tööd avaldatakse eesti ajalehtedes ja ajakirjades.

EKN Koolitoimkond.
Toronto Eesti Seltsi Täienduskoolid.
Eesti Õpetajate Ühing Kanadas

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS

H. LATER & CO. Ltd.

"INSURANCE"

1482 Bathurst St., 4 kord (Bathurst—St. Clair)

Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

Väiksemaid REMONTTÖID

majade juures:
elekter, torud, puutööd jne.

Helistage — J. MEIUSI 225-3283

Korraldan PIDULAUDU

väiksematele koosviibimistele

Tel.: Hilde, 755-4025

SPORT

Spordiuudiseid kodumaalt

Tallinnas peetud heitjate seeriavõistlustel pälvis naistest Eesti mitmekülgseima heitja nimetuse Helgi Parts, kes seda tiitlit on omanud ka varem 11 korda. Tema punktide arv oli 7846. Teisele kohale tuli A. Salak 7176, kolmandaks L. Vahter 6924, neljandaks M. Külv 5476.

Meestest tuli esikohale Väino Pärtel 5964 punktiga, teiseks Kalev Teder 5443, kolmandaks Ülo Püss 5218, neljandaks Raul Rannus 3500. Meeste tulemuste nigeluse põhjustavat asjaolu, et enamus meestest on üksikalade harrastajad, kes seeriavõistlusele ei tule või on siis seal vaid paari alaga.

☆

N. Liidu noorte vibulaske meistrivõistlustel Kishinjovis saavutasid Eesti tütarlapsed 3410 silmaga kuuenda koha. Poisid jäid 3132 silmaga üheteistkümnendaks. Individuaalselt oli Laida Reili 1192 silmaga seitsmes ja 60 m distantsil esikoha võitja 308 silmaga. Talle järgnesid Lea Tael 1140 silmaga 23. ja Aigi Lellep 1078-ga 41. kohal. Poistest oli Siim Talmar 1127-ga 16., Priit Kütt 1012 46. ja Guido Kitsing 992-ga 52. kohal.

Samas peetud mitmevõistlustel, kus oli kavas granaadivise, jooksud lühi- ja keskmaadistantsidel, laskmine ja ujumine, jäi Eesti meeskond 10. kohale, kuigi individuaalselt saavutasid eestlased kaks esikohta. Viktor Indrikson viienda vanuseastme nooremas ja Ellen Külvand neljanda astme vanemas grupis.

☆

Saaremaal Sõrvest Kuressaare korraldatava 20 km jooksu võitis 11. korda tallinlane T. Koovit. Naistest, kes jooksid 7 km Nasvalt Kuressaarde oli võidukas S. Eichelman.

☆

Oberhofis tehti maailma pikimad õhulennud tehiskattega trampliinil, kui Ida-Saksamaa suusahüppaja Klaus Ostwald hüppas 117 ja 118 m.

Maailmas 16 miljonit skauti

See algas 1907. aastal augustikuul 20 poisi osavõtul Brownsea saarel Lõuna-Inglismaal, pärast Inglise kindrali Baden-Powelli naasmist Buuri sõjast. Sealt süvenes temas mõte — katsetada poiste laagriga rahu olustikus.

Katselaagriks valis ta poisid igast seltskonnakihist. Temal oli tahe katsetada poiste treeningu printsiipe, mis haaras salgatöö meetodeid, individuaalse tegevuse rakendamiseks.

Õnnestunud katselaagri tulemusena selle meetodeil ja eesmärgil alustasid poisid ise rühmade organiseerimist peagi kogu Inglismaal, nimetades endid skautideks (Boy Scouts).

Nõnda on tolle 20 poisi katselaagri tulemusena tänapäeval kogu maailmas 16 miljonit skauti rohkem kui 150 maal ja territooriumil. Ja mitte palju vähem gaide, kes tegutsevad samadel põhimõtteil ja meetodil.

Baden-Powelli skautluse põhiraamat „Scouting for Boys" on jäänud läbi aegade suunavaks, metoodiliseks teoseks kogu maailma skaudiliikumises. Need põhimõtted, eriti see meetod, on leidnud tuntud kasvatusteadlaste heakskiitu ja need on jäänud skautluse põhituumikuks.

22. veebruariga 1982 algab skautluse 75-a. juubeli tähistamine. See on skautluse rajaja Robert Baden-Powelli sünnipäev. 1982. aastale langeb tema 125. sünnipäev. Vahemärkena olgu tähendatud, et tema abikaasa Olave Lady Baden-Powelli sünnipäev langeb samale kuupäevale, 30 aastat nooremana.

Tõeliselt skautluse juubeliaasta pühitsemine kulgeb 1983. aastasse, mil puhul 15.000 skauti oma esindusüksustega koonduvad maailma skautide juubeli jamboreele Kanadasse. Tahaks kindlasti loota, et ka Eesti skautide, kui ühe skautide maailma konverentsi asutajana, üksus rahvuslipu all kohal on, nõnda nagu see eelmisel juubeli jamboreel 1957. Inglismaal aset leidis.

Lõpuks on veel oluline märkida, et ka Eesti skautlusel täitub 70 aastat tuleva aasta kevadel. Teatavasti rajati esimene Eesti skaudirühm Pärnus 1912. aastal.

On oluline, et sündmuse tähistamist juba nüüd kaalutakse aastakoosolekuil ja muil puhkudel.

Herbert Michelson

RISTSÕNA Nr. 1080

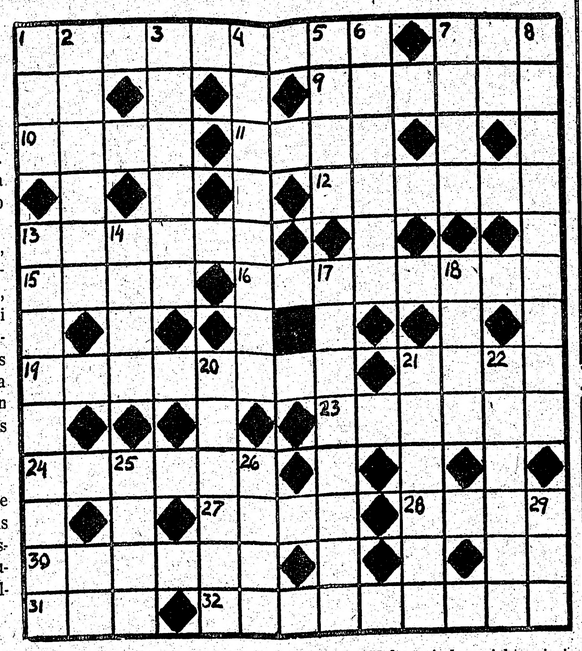

Põikread: 1. Paguluses surnud eesti kirjanik, 7. Kolm ühesugust konsonanti, 9. Itaalia mehenimi, 10. Proov, katse, 11. Liiklusvahend, 12. USA osariik, 13. Jalats, 15. Mehenimi, 16. Eesti kultuuriajakiri, 19. Eesti rahvuslik tegelane Kanadas, 21. Eksisteerin, 23. Segaverekeelne, 24. Valge pind projekteerimiseks, 27. Hoone, 28. Endisaegne pikkusemõõt, 30. Esimene sõna tuntud valsi nimes, 31. Teatud formaat, 32. Kala.

Püstread: 1. Endine raadiovabrik Eestis, 2. Paleus, 3. Mitte võõras, 4. Süüteo paik, 5. Koht pesemiseks, 6. Soomesugu rahvas, 7. Meeldiv, 8. Juhtiva positsiooniga sõjaväelane, 13. Maiustus (mitmuses), 14. Värv, 17. Koht, kus on palju loomi, 18. Rootsi naisenimi, 20. Lugemisvara, 21. Eesti ajaleht sajandi alguses, 22. Rõdu maja sissekäigu ees, käändevormis, 25. Hobune, 26. Paneb naerma, 29. Vorm sõnast saama.

RISTSÕNA NR. 1079 LAHENDUS

— Põikread: 1. Kukk, 5. Pael, 9. Mil, 12. Ader, 13. Olla, 14. Ari, 15. Sula, 16. Last, 17. Rit, 18. Elisa, 19. Kant, 23. Ott, 24. Sa, 25. Ohio, 27. Sinihape, 32. Monroe, 34. Arukas, 35. Mona Lisa, 37. Rehi, 38. Vi, 39. Ate, 41. Lek, 42. Muna, 45. Tarve, 47. Ara, 48. Pori, 49. Dokk, 53. Gil, 54. Ordu, 55. Erie, 56. Uni, 57, Etem, 58. Nome.

Püstread: 1. Kas, 2. Udu, 3. Kel, 4. Krae, 5. Politsei, 6. Alasti, 7. Elsa, 8. Lat, 9. Mära, 10. Irin, 11. Litt, 19. Kahur, 20. Pomm, 21. Ohoo, 22. Linn, 24. Sir, 26. Orava, 28. Naatrium, 29. Akel, 30. Pahe, 31. Esik, 33. Oli, 36. Saarde, 42. Magu, 43. Urin, 44 Nali, 45. Tort, 46. Eden, 48. Poe, 50. Oro, 51. Kim, 52. Kee.

Salapärane järv Antarktikas

Antarktise ees oleval Atlandil, jääga kaetud Weddelli meres, tekib peaaegu igal talvel salapärane, soojaveeline järv nimega Polinia. Ilmavaatluse satelliidid avastasid selle 1970-ndais aastais. Ameerika Ühendriikide ja N. Liidu teadlased läksid oktoobris seda piirkonda uurima lootuses, et Polinia paljastaks oma saladuse inimestele. Piirkonda pääseb vaid võimsa jäälõhkujaga, millised Ühendriikides ei leidunud. Sellepärast N. Liit loovutas selleks ülesandeks oma 135 meetri pikkuse jäälõhkuja „Mihhail Samovi". Ühendriigid kannavad uurimisretkega seotud teaduslike vahendite kulud, mis arvestatakse tõusvat umbes 2,4 miljonile dollarile. Uurimisretke juhatajaiks on dr. Arnold L. Gordon New Yorgist ja dr. Ed Sarutshanan Leningradist. Eesmärgiks on selgitada, miks tekib avavesi jäisesse Weddelli merre ja mis see võiks tähendada maakera klimaatilistele muudatustele.

ILMUS — 1978. a. kauneim eestikeelne luuletuskogu

Ivar Ivask

„ELUKOGU"

I. Ivask püsib oma luules tugevate sidemetega Lõuna-Eesti vanemate sünnimullas. Tema nägemuslik luule Soomest, selle shamanlikust soome-ugrilisest tundest ja müstikast, aga ka oma ümbruskonnast mujal maailmas on tunderikas ja tähelepanuerk. Elukogusse on valitud paremik ta varem ilmunud kogudest.

320 lk. Hind $10.00 — saatekulu 50 centi

SAADAVAL „VABA EESTLASE" TALITUSES

ILMUS:

FRED LIMBERG

ISAMAA EEST

Eesti Vabariigi sõjajõudude organisatsioon ja juhtkond.

Lugeja leiab sellest raamatust 1028 nime, keda lugedes tekkib küsimus: kuhu nad on jäänud? Kuigi mõni neist on oma maise teekonna lõpetanud läänes, on enamus hävinenud koos Eesti riikliku iseseisvusega. Selles raamatus on tuhat mele sõjameestest leidnud sel viisil tagasihoidlikku meenutust.

Hind $18.00 pluss saatekulu 70 centi

MÜÜGIL VABA EESTLASE TALITUSES

ILMUS

ARVO MÄGI

EESTI RAHVA AJARAAMAT

Eesti Päevalehe kirjastus Stokholmis 1979. 256 lk.

Kaas, 20 illustratsiooni ja lay-out Otto Pajult, 17 kaarti Eesti ajaloo eriaegadest autori visandite järgi joonistanud Vello Kallas.

Raamat sisaldab kroonika kujul (aasta-aastalt) eesti rahva ajalugu selle algusest tänapäevani koos tähtsamate sündmustega maailma ajaloost, eriti seikadest, mis on mõjustanud eesti ajalugu. Teos kirjeldab eesti rahva ajaloo põhijooni, sündmuste esitamise kõrval kommenteerib autor olukordi, teeb järeldusi ja oletusi. Eriti sobiv noortele kinketeoseks.

Hind $26.— pluss $1.00 saatekulu

MÜÜGIL VABA EESTLASE TALITUSES

Hanno Kompus'e

„KUSTUTAMATA NÄLG KUNSTI JÄRELE . . ."

Hind $17.—, saatekulu 85 c.

Müügil „Vaba Eestlase" talituses

ESA ANTTALA

Üle Raudteesriide

20.

Muretsemine hakkas jälle jonnakalt mõtteis nakitsema. Haavata saamine ja vangiks sattumine hirmutas. Ja mida kõike võiks juhtuda eeloleva matka ajal? Kui nüüd õnnestukski pääseda piirivööndi taha? mõtles ta. Õhtu hämardus ja varsti oli parim ületamise aeg käes, kuid nüüd tundus pimeduski hirmutavana. Otse nagu lapsena, mil pimeduses liikumine kollitas, mil alati oli paanikaline kartus, et mingi võõras, hirmutav käsi võis järgmisel hetkel kuklast kinni haarata.

Juvose enesesäilitamise vaist oli nii tugev, et ta jäi veel istuma ja asja üle mõtisklema. Tundus nagu äratuskell hakanuks tema ajus helisema. Ta kuulatas ümbruse hääli hinge kinni pidades. Siis märkaski ta valvetorni suunas liikumist. Seal toimus just valvurite vahetus. Uued valvurid tõusid torni ja endised kadusid ida suunas pimedusse. Juvonen uuris pikksilmaga valvetorni ja märkas seal mehi liikumas. Nähtav pilt oli otse hirmutav ja kartuse tunne suurenes. Hetk hiljem kuulis ta jälle hääli telefoniliini suunast. Peagi lähenes sammude kaja. — Kas see on koeraga valvepost? Juvonen pistis binokli kiiresti pluusi põue ja võttis püstoli kätte. Valvurid liikusid põhja suunas ja olid hetke pärast tema kohal. Kaugus oli vaid paarkümmend meetrit ja ta nägi kahte piirivalvurit vilksatavat põõsaste okste vahelt. Pinge tundus tõusvat talumatuks. — Kas neil on koer kaasas? tagus mõtteis. — Siis algab jälle tulistamine . . . valvurite ajatabel on sama kui eelmisel ööl. Juvose käsi pigistas tugevasti oma püstoli kaba sõdurite liikumist jälgides.

Sõdurid astusid aeglaselt ja läksid temast mööda kõrvale vaatamata. Koera polnud näha. Juvoselt vabanes kergenduse ohe. Ta märkas nüüd, et pinge oli tekitanud higitilgad otsmikule.

Kui valvurite sammud olid eemaldunud kuuldekaugusest, laskus Juvonen nõlvakult alla lagendiku serva suunas. Teeraja serval oli näha alarmitraati, aga sellest oli kerge hoiduda. Ta hakkas liikuma valvurite järele. Nüüd ei olnud aega raisata, sest põhjala öö on lühike. Hämar aeg ei kesta kaua ja selle varjus tuli pääseda sügavale sisemaale. Ta vaatles veel hetke torni poole ja nägi seal mehe pead, mis liikus vaatlusaugus ja kadus siis nähtavusest. Juvonen laskus madalale ja roomas alarmitraadi alt läbi ning hakkas astuma otse lagendiku vastasserva suunas. Lagendiku keskel oli oja, mida ta oli juba eelmisel õhtul kogenud. See ei olnud rohkem kui paari meetri laiune, ega selle ületamine ei näinud tekitavat raskusi. Ta võttis paar jooksusammu ja hüppas. Hüpe siiski ebaõnnestus ja ta kukkus vastaskaldale kaelani ojja. Vesi sulpsatas valjusti vaikses öös. Juvonen hakkas hädaliselt end küünarnukkide abil kõrgele ojakaldale vedama, kuna vesi vulises kogu aeg tema riietest. Ta heitis pilgu valvetorni suunas ja oma ümber, aga veel ei olnud midagi alarmeerivat märgata. Sulpsatus vist ei kostnud kuigi kaugele, ehkki Juvose kõrvus see oli mõjunud päris kahuripauguna. Ta lamas hetke märjana oja kaldal ja kuulatas. Ümbrus mõjus rahulikuna. Ettevaatlikult läks ta edasi sinna poole, kus oli hämaruses näha mingisugust taimestikku. Veel oli üks alarmitraat ees, see näis kulgevat vaatlustorni suunas, samuti kui valvurite teerada, mille küljel traat asuski.

Seekord oli Juvosel õnne. Ta pääsis üle lagendiku kellegi poolt märkamata. Tundus, et õnn oli temaga, sest ületamise aeg oli võimalikust parim. Päike tõusis parajasti Jämere taga ja valvurid ei olnud enam tornis valvsad. Viimane valveliin, mille ta oli ületanud, oli peavalveliin paljude alarmiseadeldistega, valvuritega ja valvetornidega. Ees võis veel takistusi olla, aga kindlasti mitte nii tihedalt.

— Ega see raudteesriie päris tihe ka ei ole, et sellest ei saaks end läbi libistada, mõtles Juvonen rahuldunult — ja nii kaua kui võib liikuda kellegi poolt märkamata, on hea võimalus õnnestumiseks ja sihtkohta jõudmiseks.

Nüüd tuli kiiresti sügavamale pääseda, eemale lagendiku servalt. Lisaks tuli leida sobiv koht, kus võiks suurema vee riietest välja väänata. Läbimärjana oli liikumine ebamugav ja raskendatud ning kui olukord kiireks osutuks, oleks liikumine sellises seisukorras raske. Nüüd tuli mõelda ka koertele. Alles nüüd meenus talle, et seljakotis oli pudel mõjuvat ainet koerte vastu. Juvonen võttis pudeli kotist ja tilgutas selle sisu oma jälgedele. Nüüd koerad ei nuhiks enam ta jälgi edasi, vaid jääksid paigal ringi jooksma, olles kaotanud jälitajate meelehärmaks haistmise.

Taimestik andis nüüd head kaitset, sest Juvonen oli juba orgu jõudnud. Paremal pool oli näha kõrge, lõhangutega nõlvak ja Juvonen otsustas end seal varjata ja oma riideid kuivatada ning ümbrust vaadelda. Jõudes kõrgendiku tippu tõdes ta, et sealt avanes hea vaade ümbrusele. Aga samas ta märkas, et piirivalvuridki olid kasutanud seda kohta oma vaatluspaigana, sest suitsukonisid oli igal pool rohkesti ja kõvaks tallatud valvurite rada läks ida suunas, keereldes põõsastiku piirkonna serva mööda. See koht ei näinud sobivat Juvosele peatuspaigaks, vaid matka tuli jätkata. Jälle tuli tilgutada pudelist mõned tilgad jälgedele, et koerad poleks võimelised piirivalvureid tema kannule juhtima.

Juvonen tõmbus orgu tagasi ja nüüd leidiski ta sobiva koha põõsastiku-ala põhjapoolel. Ta võttis saapad jalast ja asetas need alaspidi veest tühjaks valguma. Siis võttis ta oma püksid ja katsus neist suuremat vett välja väänata. Oma aluspüksid litsus ta kokku väikseks kompsuks ja otsis seljakotist kuivad asemele. Nüüd ei olnud neid aega kuivatada nagu sokkegi, aga õnneks oli tal seljakotis veel üks kuiv sokipaar.

— Kui nüüd edaspidi saaks olla kuivana, mõtles Juvonen, muidu meenuvad lapsepõlve ajad kui sai käia märgades pükstes. Ta kartis, et märjad riided põhjustavad hõõrumisi ja võisid teha matkamise hoopis valusaks.

Juvonen otsustas veel natuke jälgida piirivalvurite rada. See käändus nüüd mööda väikse soo serva lõunasse. Raja kõrval jooksis tavakohane alarmitraat, aga seda võis kergesti märgata.

Minek jätkus siis tiheda põõsastiku varjus, soogi jäi kaugemale tema liikumisteelt. Äkki märkas ta midagi võõrast eespool ja peatus täpsemaks vaatluseks. See oli lennuki vrakk. Tagaosa oli peaaegu terve, ainult eesots ja kere olid rudeks muutunud. Ilmselt oli lennuk sõja ajal alla lastud või oli sooritanud sundlaskumise.

Juvonen vaatles vrakki ega märganud mingit liikumist selle lähedal, mistõttu ta otsustas seda natuke lähemalt uurida. Jõudes lennuki juurde märkas ta, et piirivalvurid olid kasutanud lennuki säilinud osa mingisuguse puhkepaigana või vihmavarju alusena, sest terves sabaosas oli oksi ja kanarbikku nagu magamispaigaks seatuna. Lisaks oli ümbruses arvukalt koniotsi ja tugev mahorka lõhn kinnitas, et seda kohta sageli kasutati. Siin ei sobinud viibida, ja pärast mõnda pildistamist jätkas Juvonen oma teed. Äkki ilmus ta ette uus valvurite rada või õigemini tee, mis kulges põhja-lõuna suunas. Tavakohane alarmitraat jooksis tee kõrval. Teed oli kasutatud jälgede järgi otsustades hobusõidukile ja see viis üksiku maja juurde, mis oli lähedal. Juvonen puges alarmitraadi alt läbi, ületas tee ja tormas tee idaserval olevale alarmitraadile. See oli jäänud tema käerandmele ja Juvonen peatus hirmust kangestudes.

— Kas alarm jõudis kohale? Ta jäi kui halvatuna kuulatama märgulasku. Aga mitte midagi ei kuuldunud, ainult südame kiireid löökе. — Puudutus võis siiski nii nõrk olla, et see ei põhjustanud alarmi, mõtles ta kergendatuna.

(Järgneb)

Kuulutamine

„VABA EESTLASES"

täidab oma eesmärgi!

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1982, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 8 9-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

TED ROLAND LAAN
advokaat-notar
133 Richmond St. W., Ste 705
Toronto, M5H 2L3
Tel. 364-7072

ADO PARK, Q.C.
HETHERINGTON, FALLIS
&
PARK
Advokaadid-notarid
385 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 447-2017 või 929-3425

TÕNU TOOME
B.A.Sc., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
Yorkdale Place, 1 Yorkdale Road,
Suite 207
Toronto, Ont. M6A 3A1
Telefon 781-5556, 789-7579,
kodus 489-6709

OPTICAL STUDIO Ltd.
R. SCHMID, saksa optik
Suur valik euroopa prilliraame:
Zeiss, Rodenstock, Metzler
Spetsialiseerunud contact lenside alal
1586 BLOOR ST. W. 1 tänav lääne pool Dundas'e subway'd
Tel. 535-6252

Uusi stiile Eesti Majas toimunud moenäitusel

Invaliide Toetava Naisringi järjekordne rahvarohke üritus

Moodne püüdlus täiendada daamide garderoobe rahvusvaheliste kostüümidega, on avaldanud oma mõju ka senini vanades soliidsetes traditsioonides püsinud Toronto sõjaveterane toetavale grupile. Nüüd on noorte laialdased huvid hakanud külge ka vanemale generatsioonile ja tänavu nägime Invaliide Toetava Naisringi moedemonstratsioonil hoopis erilist ning teistsugust joont, mis oli ühendatud endise aja elegantsiga.

Mis on siis muutunud? Kui mõned aastad tagasi kanadalased vaimustusid vene mõjudest, siis nüüd domineerivad Aafrika ja Aasia rahvad ning see on ilmnev nüüd isegi kargete Balti rahvaste moepüüdlustes.

Dekoratsioon kunstnik Arthur Mihkelsoolt hoogsalt hüppavate tantsijatega tuletas meelde hobuste võiduajamist ja rakett-tulede hiilgus järves jättis mulje sadama vees peegelduvaist tuledest . . . või olid need hoopis jaapani laternad.

Noor teadustaja Maiki Andre-Lupp oli paigutatud kahjuks nii kõrge puldi taha, et ta oli vaevalt nähtav. Ta andis ladusa ülevaate moe-nõudlustest selges heas eesti keeles.

Esinaine Vera Lindemann avas moeparaadi lühikese sissejuhatusega abi-vajajate üle ning oli oma naisperega valmistanud nägusad kohvilauad Eesti Maja täis-saalile, kus käis elav seltskondlik vestlus isegi näituse ajal.

Mihkel Liiki „Trio" kaunistas muusikaga lavalt käiguteele liuglevaid modelle ning vahepalaks esitas lauljatar Silvia Preem operetiviise. Klaveril saatis E. Liigand.

Kui kõrvale jätta Oriendi ekstravagantsused, siis — mida pakkus meile tänavune moe-ülevaade, mille organiseerisid daamid, keda esindas omapoolse sõnavõtuga pr. H. Salumets?

Sügise ja talve hooajaks leidus siin lihtsa sirge stiiliga kostüüm, üks huvitav kasukas ja suusa- ning spordirõivaid püksriietusena. Parim siin oli lumivalge peenest villasest lihtsa liibuva elegantse joonega kostüüm.

Mitmed pulloverid ja seelikud, kaasaarvatud shotiruudulised, olid nägusad ning praktilised.

Ilus oli kootud hall pullover oma laia võõtaolise mustriga.

Kleidid mõjusid rohkem õhulistena, valmistatud kergematest siidimaterjalidest. Õhturõivaiks kasutati peamiselt tülle, shifoone ja siide.

Silmiköitev oli sinkjas laia pitsiga ääristatud kleit, kuid ruuduline kübar ning käekott ei harmoniseerinud üldpildiga. Sinna oleks sobinud sama värvi kübar sama pitsiga ja vastav käekott kleidi materjalist. Osa Oriendi püks-kostüüme, meenutamaks Indiat, Burmat, Taid ja Pakistani, olid originaalsest materjalist.

Kokteel-kleitide ja õhturiietuse alal on naisring alati esitanud palju kauneid väljapanekuid. Kuid ka mitmed tavalised enne- ja pärastlõunamoed pääsevad oma omapäraga esiplaanile. Nagu näiteks rukkilille sinine kaheosaline kootud keit kandja enese poolt valmistatud vööga, või siis pikk, laia rüüsh alusega nooruslik siidikleit kreemikast materjalist. Seelikute pikkus on enamikul soliidselt sääremarja ligidal, ent varieerub kohati pikemaks kuni kederluuni.

Varrukate juures ilmnes, et on hakatud taastama puhvi, milles uudsusena on lõhe kaunite õlgade jaoks.

Kuid enamik kleite omab siiski kas pika lihtsa sirge või siis poolpika koheva käise. Lahtised jakid üle õhturiide võivad osutuda kas säravaks lisandiks või sageli ka valesti valituiks. Käesoleval moenäitusel oli omapäraseks Maroko stiilis loominguks kirsipunase kapuutsiga õhtukeep sädelevate kuldtikanditega. Metalli, litreid, nööpe ja rüüshi esines modellide õhturiietuses rikkalikult. Lõhesid kasutatakse endise hooaja eeskujul kas külgedel, ees või tagaseljal.

Kõiki esinejaid tänas südamlikult esinaine pr. V. Lindemann selles lootuses, et järgnev aasta jälle neid tegelasi nende õilsa ürituse juurde kokku toob,

et ulatada abistava käe neile, kes seda väga vajavad. Tundub, et Toronto eestlaste peres just organiseerijate ühistöö on toonud sooja suhtumise laiemalt rahvahulgalt. Seda tööd tuleb jatkata ka eestlaste rõivastuse karge omapära esile tõstmisega.

Moode esitasid kava järgi Tiiu Charowill Roiser, Anne Jõgi, Linda Kukk, Linda Liigand, Tiina Lomax, Mai Meret, Linda-Monika Mundiger, Anne Pajuäär, Linda Saarniit, Marto Tiido, Astra Toompuu, Silvia Trei ja Meeli Vooglaid. Haiguse tõttu jäi ära Ellen Valter. Suur osa neist inimestest on aastast-aastasse teinud ustavat ja ennastohverdavat tööd teiste heaks. Kiitust neile jagas tugev aplaus, kinnitamaks, et selle grupi algatus on rahvale eriti südamelähedane.

Tiina Tuvikene

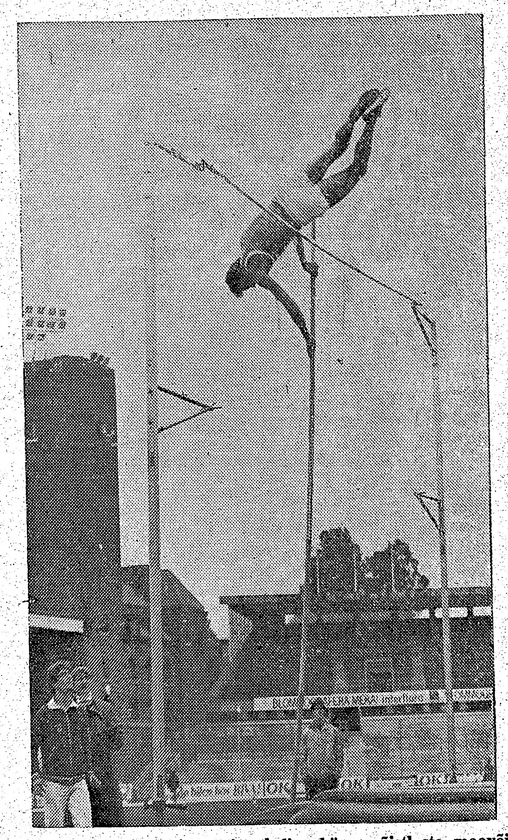

Stokholmis toimus Eesti-Rootsi vaheline kümnevõistluste maavõistlus mille võitsid eestlased. Pildil Tiit Pahker ületamas teivashüppes 5 meetri kõrgust. Foto: H. Trummer

FINN HOME BAKERY & DELICATESSEN
281 DANFORTH AVE. Tel. 463-3331

Soome pagarisaadused — kardemonisaiad, struudelid, soome tordid, küpsised. Lihapirukad. Soolaheeringas.

Soome rukkileib

EUROOPAMAITSELISED JUUSTUD, KALAKONSERVID, DELIKATESSID

Avatud teisip.—laup. 9—6

Gulag arhipelaagi . . .

KÕIKJAL LAAGRID

Vangilaagreid asub ka subtroopilises lõunas Usbekistanis ja Turkmeenias, kus vangide jõul kaevatakse niisutusseadeldisi. Välismaa turistid, keda talutatakse Inturisti poolt läbi ilusa nõukogude Aasia, ei tea, et Inturisti viie korrusega hotell on ehitatud sunnitööliste poolt.

Magadan Ohotski mere ääres oli Stalini ajal poliitvangide hirm ja ehmatus. Aga see tähendab ka tänapäeval paljudele tuhandetele peatset surma.

Seal kaevavad vangid kulda, mida N. Liit vajab diviiside hankimiseks. Kunagi lasi laagrijuht Garanin seal iga kümnenda vangi maha lasta kui plaani ei täidetud. Ka praegu on seal plaanitäitmine tähtsam kui inimene.

KONSERVID

Ka kõige kaugemas idas, 1945. a. jaapanlastelt võetud Kuriili saarel Shikotan produtseeritakse koerte abil valvatud 6000-nde naisvangi poolt kala- ja vähikonserve „Tshatka" ekspordi jaoks.

Edasi jutustab Shifrin, et Hiina piiri ääres on piirkond, kus hoitakse kinni „teadmata kadunud" välismaalasi. Võimalik, nii arvab ta, et seal asub ka Rootsi diplomaat Raoul Wallenberg. Teda on nähtud veel 1975. a. Butõrka vangimajas.

Lõpuks tähendab Shifrin: „Üle 60 miljoni süütu inimese on 60 a. jooksul nendes laagrites hukkunud. Mõrvarid luuravad teie suunas. Nende saatkondades on juba nimekirjad intelligentsi kohta, keda tuleb nende võimuletulekul „likvideerida". (EPL/KK)

Dr. Hugo Salasoo 80

Dr. pharm. Hugo Salasoo, ikka veel kärme sammu ja sirge rühiga, tähistab 27. novembril Austraalias, Sydney eeslinnas Lidcombes, oma 80. a. sünnipäeva. Meile, eestlasile igal mandril, on dr. H. Salasoo ligemale kolm aastakümmet tuntud Eesti Arhiiv Austraalias ülesehitajana-hooldajana. Eestis tunti teda tunnustatud farmatseudina.

Hugo Salasoo sündis Meeri vallas, Tartumaal. Töö kõrval Tartus Kivisilla apteegis jätkas ta õpinguid Tartu Õhtugümnaasiumis. Võttsi osa Vabadussõjast Tartu Kooliõpilaste Pataljoni koosseisus.

Õppis ülle Tartu Ülikoolis rohuteadust, lõpetas 1927. a. cum laude. Jätkas õpinguid ja omandas magistrikraadi 1928. a. ja dr. pharm. kraadi 1932. a.

Dr. H. Salasoo elutöö farmaatsia ala organiseerimisel Eestis algas 1933. a., mil ta kutsuti Hariduse- ja Sotsiaalministeeriumi farmatseutilise inspektori kohale, hiljem määrati Sotsiaalministeeriumi Farmaatsia-osakonna direktoriks. Lahkus riigiteenistusest omal soovil 1940. a. alguses ja asutas Nõmmel Kivimäe apteegi. Samal ajal (1934—1940) oli dr. H. Salasoo Tartu Ülikooli farmatseutilise keemia dotsendiks.

Dr. H. Salasoo sulest ilmus teaduslikke töid ja erialalisi kirjutisi farmaatsia ja botaanika ajakirjades Eestis, Saksamaal, Soomes j.m. Ta oli ajakirja „Eesti Rohuteadlane" toimetuse liige ja tegevtoimetaja (1928—1933), Farmatseutilise Käsiraamatu I osa kaas-autor ja II osa autor ning Eesti Farmakopöa (1937) toimkonna esimees ja tegelik toimetaja. Teenete eest hinnati dr. Salasood Vabariigi Valitsuse poolt Valge Tähe teenetemärgi annetamisega (1939).

Septembris 1944 jõudis juubilar põgenikuna Saksamaale, kus tegutses Altenstadti ja Kemteni laagreis,, Baieris, eesti gümnaasiumi õpetajana ja Kemteni eesti gümnaasiumi direktorina. Emigreerus Austraaliasse 1949. a.

Austraalias jätkas juubilar eestluse teenimist rahvusliku tegevuse sektoris. Alates aastaga 1953 on dr. H. Salasoo elutööks Eesti Arhiiv Austraalias, kes äuametlikult arhivaari ülesannetes nüüd olnud 29 aastat.

Arhiivi kogutud materjalide talletamiseks eraldas ta osa oma elumajast. Kui seal ruum kitsaks jäi, ehitas ta oma maja õuele tule-, niiskuse- ja valguskindla kivist arhiivihoone, mille üürnikuks on vormiliselt A.E.S. Liit. Siin asub teaduslikele paigutatult ja süstemaatiliselt korraldatult eestlaste elu kõiki alasid hõlmav materjalide kogu, oma täiuslikkuse poolest suurim vabas maailmas.

Juubilari tööd on hinnatud Sydney Eesti Seltsi poolt kuldmärgi annetamisega ja auliikmeks valimisega ning Rootsis asuva Eesti Rahvusfondi poolt kuldmärgi annetamisega.

Ka kunagine huviala botaanika pole jäänud sööti: vabal ajal jätkab dr. H. Salasoo vaatlusi ja uurimusi lõunamaises looduses ja tema leiud on avaldatud Sydney Botaanikaaia väljaandes „Flora of New South Wales".

Akadeemiliselt on dr. pharm. Hugo Salasoo korp! Fraternitas Livinensise vilistlane.

Dr. H. Salasoo suurel tähtpäeval ühinegem kõik — kaasvennad ja sõbrad, kaastöölised ja tuttavad üle kogu maailma — selleks et suruda siiras tänutundes ainulaadse töömehe kätt, õnnitleda juubilari ja soovida, et Looja temale annaks head tervist, raugematut indu, edu ja õnne veel paljudeks aastateks, rõõmuks omastele ja kasuks eestlusele.

Harry Pärkma

Wagner - Hitleri muusika?

Iisraeli Sümfooniaorkestris tekkis pahameeletorm, kui New Yorgi Philharmonic Orchestra dirigent Zubin Mehta (hindu) võttis kontserdikavva R. Wagneri avamängu „Tristan ja Isolde". Seni ei ole Iisraelis Wagnerit mängitud, kuna ta oli Hitleri lemmikkomponist. Wagner suri 6 aastat enne Hitleri sündi, seega on sümpaatia vaid ühepoolne.

Kui kontserdil tekkis orkestris pahameeletorm, ütles Zubin Mehta et need, kes Hitleri all on kannatanud, võivad eemale jääda. Saalis hakkas nüüd samuti kostma pahameelehääli, küsjuures tekkis isegi rusikavõitlusi. Tükk aega kestnud möllu järele võis Mehta siiski Wagneri tükki juhatada. Ta ütles pärast kontserti, et Wagner on ja peab jääma iga orkestri repertuaari.

UUDISEID KODUMAALT

Kolmel augustikuu keskpaiksel õhtul toimusid Haapsalu lossipargis Paul Kilgase vabaõhunäidendi „Haapsalu legend" etendused. See Haapsalu linna 700 aasta juubeliks esmakordselt lavastatud näidend kanti tänavu ette juba kolmandatel täiskuuvalgetel augustiöödel, mil etenduse lõpul ilmus lossiaknale legendaarne Valge daam. Näidendi populaarsusest räägib osavõtjate rohkus: 1979. aastal oli esmaetendusel 8000 ringis, möödunud aastal juba üle 10.000 ja tänavugi olid etendused osavõturohked.

☆

Jäätisel on kodumaa suvituskeskustes suur tähtsus. Ometi ei arenenud tänavu kevadel eeltööd selle müügiks plaanikohaselt. Maikuu soojuslaine oli toonud suvituskohtadesse massiliselt inimesi, kuid kaubandusorganisatsioonid polnud rahva teenindamiseks õigeaegselt ettevalmstusi teinud. Pärnus, mille N. Liidu juudid on valinud oma suviseks puhkuselinnaks, oli arutatud jäätisemüügi organiseerimist alles 29. mail, mistõttu ei oldud „vabariigi ühes tähtsamas". suvituskohas puhkajate vastuvõtuks valmis. Ka Valgerannas olid maikuu keskel kõik kaubanduspunktid, Paralepas kioskid ja sööklad remontimata, Viljandis rannakohvik avamata, Haapsalu linnas, Võidu tänaval oli aga töö käinud ja jäätisebaar oli konjakibaariks tehtud! Üldse olevat jäätisemüük halvasti organiseeritud, kuigi Tallinna külmhoone valmistab päevas 25—30 tonni jäätist, ei tulda selle realiseerimisega toime ja eriti halb olevat puhke ja suvituskohtade teenimine. Esimestel suvepäevadel puudunud peaaegu kõigis kontrollitud kohtades müügilt limonaad, kali ja mineraalvesi.

☆

Möödunud aastal kurtis Väino Kanarbik Rakvere kandist, et puuduvad mürgivabad kärbsetõrjevahendid, mis on eriti olulised maaelanikele, kus kärbseid on rohkem. Kurtmine pani probleemi lahendamise käima Kaubandusministeeriumi, ETKVL ja tarbekeemia tootmiskoondise „Flora" vahel. Nüüd on selgunud, et 1983. aastal organiseeritakse mürgivaba liimi valmistamine. Esialgseks tootmismahuks on 10.000 tuubi aastas. Moskvas on väljatöötatud kärbsetõrje kleepained „Muhhalav" ja „Muksid", millistest viimane olevat efektiivsem. Neid hakatakse realiseerima alumiiniumtuubides. Kleepainet võib määrida pärgamendile või tugevamale paberile ja asetada paikadesse kuhu kärbsed rohkem kogunevad. Kaheks aastaks on veel kärbestele antud armuaega.

☆

2.—4. septembril toimus Läti kuurortlinnas Jurmalas X rahvusvaheline merefilmide festival „Inimene ja meri". Võistlusest võttis osa 16 riigi filmitegijaid 37 [illegible]ga. Kihnu elanikele pühendatud Eesti telefilm „Maa keset merd", mille stsenaaristiks oli Enn Anupõld, rezhissööriks Virve Koppel ja operaatoriks Vello Aruoja, sai žüriilt diplomi. Eestlane Arnold Altmäe oli auhinnatud filmi „Murmansk 198" üks autoreid.

☆

Koola poolsaarel asuvate saamide juurde sõitsid Eesti Etnograafiamuuseumi osakonnajuhatja Heiki Pärdi, kunstnik Hannes Enehielm ja fotograafi Ado Lintrop. Külastuse eesmärgiks on koguda rahvapärimusi, pildistada ja joonistada saamide ainelise kultuuri pärandeid.

☆

Soome entomoloogide kutsel viibisid Soomes Eesti Teaduste Akadeemia Zooloogia ja Botaanika instituudi teadusesekretär Uno Siitan, vanemteadurid Vambola Maavara, Juhan Vilbaste, Jaan Viidalepp ja Kaupo Elberg. Külastati Helsingi ülikooli, kus peeti ettekandeid ja võeti osa ühiseist välistöödest. Turu ja Oulu ülikoolide kutsel on Soomes ka biloloogiadoktor Kuulo Kalamees, kelle töökavas olid loengud Eesti seentest, osavõtt ekspeditsioonidest jm.

VABA EESTLANE

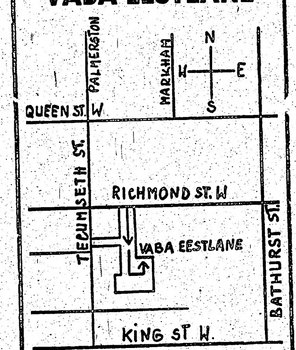

„Vaba Eestlase" toimetuse ja talituse asukoha plaan

TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast reedeni kella 9—3-ni

Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675

Toimetajad kodus väljaspool tööaega:
Karl Arro 482-0242
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad:

üks toll ühel veerul	$4.—
esiküljel	$5.—
tagaküljel	$4.50

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:

1. **Vaba Eestlase talitus**
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: Box 70, Stn. C.
Toronto, Ont. M6J 3M7
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495
2. **Mrs. Leida Marley**
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8
Telefon: 223-0080

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAAR, C.A.
Chartered Accountant
[illegible] University Ave., Ste. [illegible]
Tel. 862-7115
Toronto, Ont. M5J 2H7

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 5. novembril 1981 — Thursday, November 5, 1981

KIREV MAAILM

NEW YORK — Vähepublitseeritud seksuaal-alasest uurimusest 47 abielus olnud ameerika naise kohta 1800 aastaist selgub, et vastupidi Victoria ajajärgu iseloomustusele, suhtusid selleaegsed naised seksuaalellu hoopis naudinguga. Uurimus on tehtud aastal 1892 selleaegse arsti Clelia Mosheri poolt, mis avastati 1974. aastal Stanfordi ülikooli arhiivis ajaloolase Carl Deyleri poolt. Uurimus käsitleb naisi, kes on sündinud USA kodusõja ajal, kolm neljandikku neist enne 1870. Küsitletavad olid peamiselt kõrgemast keskklassist ja haritud, kes ütlesid küsitlejale, et seks on neile tavaliselt nauditav. Kuigi enamus arvasid, et see on laste muretsemiseks, arvasid 24 naist, et ka lõbu on iseenesest väärt eesmärk. Mosheri uurimuse väärtus seisenb selles, et see on ainus teadaolev sellelaadiline materjal. Mosher pühendas oma elu, uurides naiste füüsilise alaväärsustunde põhjusi, mis rõhus selleaegseid naisi.

NEW YORK — Ameerika meditsiiniline ajakiri toob teate ühest newyorklasest, nime nimetamata, kes sattus tänavaröövlite kätte. Olles ostnud just uue käekella, ei raatsinud ta seda anda röövlitele. Ta neelas kella koos rihmaga alla. Mõni aeg hiljem oli isik sunnitud minema teisel põhjusel arsti juurde. Seal selgitas röntgen, et kell on endiselt kõhus. Ettevõetud operatsiooniga saadi kell kätte.. See oli automaatselt käiv, sekundite, minutite, tundide, päevade, nädalate näitamisega. Selgus, et kell käis, ainult aeg oli vale. Omanik polnud saanud veel kella õigele ajale seada.

TOKIO — Jaapani teadlased on teatanud, et nad on arendanud kollase kristallisarnase aine, mis imeb energiat päiksekiirtest. Leidurid peavad avastust revolutsiooniliseks ja usuvad, et see viib päikeseenergia laialdasele kasutamisele kodudes ja tööstustes. Uurimisrühma juhataja prof. Zenichi Yoshida Kioto ülikoolist, ütleb, et see teeb võimalikuks päikeseenergiat transporteerida ka Jaapani taolisse suure energiavajadusega maale. Professor keeldus siiski avaldamast selle aine koosseisu, kuid ta kavatseb sellest kirjutada mõnes teaduslikus ajakirjas.

HELSINGI — Helsingis on organiseeritud uus katseteater. See toimub teatrikooli kõrvalsektsioonina ja mingisuguse edasiõppe foorumina. Uues teatris esitatakse aastas 2—3 lavastust. Uue teatri direktori seletuse kohaselt on uus teater sündinud vajadusest, et veelgi lähemalt uurida teatri tööviise, aga selle kõrval ka otsida uusi teid teatrielu rikastamiseks. Teatri juurde on moodustatud neljast näitlejast põhirühm, kelle ümber hakatakse organiseerima teisi näitlejaid.

CANBERRA — Austraalia pealinnas Canberras puhkes ühes hoones tulekahi, mis peale nagu ikka kord ja kohus tuletõrje kohale sõitis. Põlevasse hoonesse tuletõrjujaid aga sisse ei lastud, kuna seal elasid nõukogude inimesed. Nii et tuletõrjujad olid sunnitud tuld kustutama ühe akna kaudu, mis faktiliselt ka õnnestus. Põles N. Liidu suursaatkond.

TORONTO — Filmistaar Julie Andrew äratas äkki suurt tähelepanu oma uue filmiga „S.O.B.", kus ta paljastab oma rinnad. Ameerika filmivaatajad ei suuda üle saada, et seni nii korralikes osades mänginud filmistaar võiks selliselt „langeda". Filmi esitamisel Torontos, küsisid ajakirjanikud selle stseeni üle. Julie Andrew ütles, et ta tahtis vahelduseks „oma muskleid sirutada" või teha seda, mis ta tegi filmis. Sellele reageeris kaasmängija William Holden, öeldes, et ta pole kunagi tulnud mõttele, et see kehaosa naistel koosneb muskleist.

Paljastati jälle spioon

Punaste tihe salaluurevõrk Inglismaal

LONDON — Inglismaal on päevakorrale kerkinud uus spionaažiafäär, mis näitab kuivõrd mäda oli inglise kõrgem ühiskond ideoloogiliselt ja kui palju abi andsid Teise maailmasõja ajal ja pärast Teist maailmasõda kõrgematel positsioonidel teenivad inglased N. Liidu luureteenistusele. 64-aastane erru läinud ühe filmiettevõtte direktor Leo Lang, tegi avalikkusele teatavaks, et ta kuulus kaks aastat tagasi paljastatud Anthony Blunt'i salaluureorganisatsiooni ning andis sellele Teise maailmasõja ajal edasi sõjalisi saladusi, mis toimetati nõukogude luureteenistusele.

Nagu Leo Langi paljastustest selgub, töötas ta Teise maailmasõja ajal inglise luureteenistuses sõjalise luure alal, spetsialiseerudes saksa väeosade liikumisele.

Ta andis saadud andmed Blunti luureorganisatsioonile, kes need edasi andis venelastele.

Leo Lang ütles, et ta andis oma luuretegevusest Briti võimudele aru juba 1964. aastal, mil Blunt oma tegevuse ametivõimudele paljastas. Blunti ei karistatud ja ta jäeti avalikult paljastamata ning samad soodustused tehti Leo Langile. Blunti tegevus salaluure alal toodi avalikkuse ette alles 1979. aastal.

Mõned parlamendiliikmed kahtlustavad,

et praegune konservatiivide valitsus Margaret Thatcheri juhtimisel on sihilikult varjanud spioonilugude avalikkuse ette toomisest

ja lubavad parlamendis selle üle aru pärida. Leo Lang mainis oma pressikonverentsil ühtlasi, et 1930-nendate aastate jooksul Cambridge ülikoolis tegutsenud kommunistliku raku liikmed töötavad veel praegugi valitsuse aparatuuris kõrgetel positsioonidel.

Saudi Araabia häirib Iisraeli

Prints Fahdi rahuettepanekud Beginile vastuvõtmatud

WASHINGTON — Kesk-Ida probleemide lahendamiseks on viimasel ajal toimunud terve rida suuremaid diplomaatilisi algatusi, mille raamides Jordaania kuningas Hussein külastas Ühendriikide presidenti Reaganit ja Palestiina Vabastamise Orgnisatsiooni juht Arafat viibis Saudi Araabias, kus ta kohtas sealsete valitsejatega.

Läbirääkimiste aluseks on olnud Saudi Araabia kroonprints Fahd'i laiaulatuslik plaan Kesk-Idas rahu saavutamiseks. Selle plaani on Iisraeli valitsus kategooriliselt tagasi lükanud, kuid

selle vastu tunnevad huvi Euroopa Ühisturu riigid, kes on saatnud oma esindajana Briti välisministri lord Carringtoni Saudi Araabiasse detailset informatsiooni koguma.

Plaani alusel nõutakse muu hulgas Iisraelilt kõigilt okupeeritud aladelt lahkumist, Iisraeli asulate likvideerimist araablaste maa-alade, palestiinlastele õiguse andmist oma kodumaale tagasi tulemiseks, iseseisva Palestiina riigi asutamist, mille pealinnaks oleks Jeruusalemm. Selle all mõeldakse tegelikult Ida-Jeruusalemma, mille Iisrael vallutas araablastelt 1967. aastal.

Ettepanekutes antakse Iisraeli riigile ka kaudne tunnustus, kuna ühes punktis nõutakse, et kõigile selle piirkonna riikidele garanteeritakse õigus rahus elamiseks.

Puutus kokku beduiinidega

Edgar Heinsoo huvitav loeng kõrbeinimestest Montrealis

MONTREAL (VE) — Väljapaistvamaiks Eesti Naisselts Montrealis üritusist on olnud kultuuriliste teemadega referaatõhtute korraldamine. Nende õhtute 24-nda hooaja alustamisel esines 22. oktoobril referendina Edgar Heinsoo. Referendi kohta on eriti märkimisväärne see, et pensionile minekul, pärast edukat administratiivvalalist karjääri suurfirma Dominion Glass'i juures, hakkas ta uue karjäärina õppima kuulsas McGill'i ülikoolis usuteadust, milles ta on juba nii kaugele jõudnud, et puudub veel vaid üks aasta selle teaduskonna lõpetamiseks.

Möödunud suvel oli Edgar Heinsool Pühale Maale reisimisel juhus kokkupuutuda beduiinidega, võimaldades seega referaadi näol ülihuvitavat ülevaadet nende eluviisidest anda.

Beduiinide elukohaks on kuum ja kuiv kõrb, kus kehtivate olude sunnil on nende elu, riietus ja kombed jäänud samasuguseks kui need olid juba Moosese ajal.

Beduiinid elavad suguvõsana koos, elatudes kaamelite ja kitsede pidamisest.

Elades telkides, rändavad nad ühest paigast teise, kus teada veeallikad ning harva leiduvat kõrbetaimestikku, mis võimaldaks loomadele äraelamise. Tähtsaimaks ja kasulikumaks loomaks peavad nad kaamelit, kes transpordi kõrval annab riietust oma villast, toitu oma piimast ning küttematerjali oma väljaheidetest. Naisevõtmine beduiini meestel ei ole nii nagu mujal — seal tuleb naisi osta, kellede hind olenevalt naise tubliduset kõigub 5—7 kaameli vahel.

Meeste elu on kergem: nende tegevus piirdub kaubitsemisega, nende käes on ka kõik eesõigused.

Naised eksisteerivad vaid meeste ja perekonna eest hoolitsejatena. Tavaliselt on ühel mehel ikka kaks naist, kuna ühest ei jätku tarvilike ülesannetega toime tulemiseks.

Beduiinide peamiseks toiduks on juudi matsa taoline leib, mida süüakse kolm korda päevas, kas kuivalt tee kõrvale, või sulavõi sisse kastetuna supi kõrvale; toidulisaks on veel hapupiim ja kitsejuust.

Usuliselt on beduiinid muhameedlased ning õige ränga moraalse distsipliini all, mis neid ei luba ühelegi teisele beduiinile liiga teha.

Kreenholmis 41-st rahvusest töölisi

Kreenholmi Manufaktuur Narvas tähistab tuleval aastal oma 125. aastapäeva. Sel puhul ilmub juba nüüd Vene propagandas kirjutisi, kus märgitakse, et Kreenholmis töötavat nüüd inimesi 41 rahvusest ja seitsmes vabrikus olevat tööl 11.000 töölist. Mis rahvusesse neist enamik kuulub, seda ei märgita, kuid on teada, et Narva on nüüd vene linn, kus elavat ümmarguselt kuni 80.000 inimest.

Vabrik tootvat ainuüksi puuvillast riiet aastas 200 milj. meetrit. Miks seda kaupa okup. Eestis pole suurt saada, selgub propagandast, kus üteldakse, et toodang saadetavat Narvast 1000 aadressil nõukogudemaale kui ka välisriikidesse. Tooteid valmivat 170 liiki erinevamatele maitsetele.

Vabriku direktor on Oleg Klushin. Tehas allub kergetööstusministrile, kelle esimeseks asetäitjaks Georgi Martirosjan, asetäitjaks Georgi Rebane.

Cantate Dominoga mälestuste radadel

Jõuluvana paraadi tõttu olid Torontos pühapäeval, 1. novembril kõik allmaaraudteed ülekoormatud ja jõudsin selletõttu Cantate Domino tuluõhtule Peetri kiriku saalis alles teise laulu alguseks. Terve saal kõlas laulust! Kuulajaskond laulis kooriga kaasa ja oli tunne nagu oleksin mõnele perekondlikule koosviibimisele sattunud. Kui laul lõppes, uurisin kava. Leidsin sealt ühislaulu sõnad. Kolmas laul ilma kuulajate abita oli siiski sama võimas. Ei usu, et meie hääled viletsad olid ühislaulu ajal. Koor laulis lihtsalt hästi!

Saalis istus üle saja pealtkuulaja. Lava tagasein oli ehitud sügislehtedega. Kolm pilvekest rippusid laest. Ja sopranid ja aldid oma kirjude kleitidega olid kui kirjud lehed meeste tumedate, oksasarnaste ülikondade ees.

Kava oli paraja pikkusega — poolteist tundi — ja vaheldusrikas. Laulud meenutasid Eestist põgenemist ja asumist laia maailma. Koor alustas kolme segakoori lauluga: Juhan Aaviku „Sinu tee", ühislaul „Kui mu kallist isatalu" ja Enn Võrgu „Ma lillesideme võtaks." Cantate Domino on tõeline ühtne ansambel. Haruldane kooskõla muutis need laulud eriti nauditavaks. Juhataja Charles Kipper suutis minimaalsete liigutustega tuua koorist välja palju värve ja tundeid jättes enda tagaplaanile.

Kontserdi keskosas esinesid väiksemad ansamblid ja solistid. Naiskoor esitas rahvaviisi (kahjuks ei olnud ühegi rahvaviisi seadja nimi kavas märgitud) „Miks sa nutad, lillekene" ja Miina Härma „Ei saa mitte vaiki olla". Esimese ajal ei olnud kõik veel oma hääli lahti laulnud, kuid teise viis ei ole sõnadega kooskõlas („Ei saa mii-ii-teeee..." jne.) ning tekitab igale koorile hääldamise raskusi, mida on võimatu ületada.

Meeldivat vaheldust pakkusid Rita Sui poolt deklameeritud Juhan Liiv'i luuletus „Sügisilm" ja Lydia Koidula „Sügismõtted".

Koori tuumikuks on „oktet" ehk „mini-koor", mille liikmeiks on Alli Vähi, Virve Mathias, Linda Koff, Juuli Kristal, Georg Poolma, August Liivoja, Juhan Laanes ja Edgar Merelaid. Nende suurepärane esinemine kutsus esile Miina Härma „Tule koju, armuke" kordamise. Enne ja pärast esitasid üksikliikmed oma talente üksikult ja koos teistega, senikaua kui ülejäänud osa koorist puhkas. Mitmekülgne August Liivoja esines trompetil ja duetis Virve Mathias'ega. Viimane laulis ka duette Alli Vähiga, kes esitas ka kolm sooololaulu. Kõik tulid oma osadega hästi toime. Charles Kipper saatis klaveril ja laulis ka samal ajal oktetile parajatel momentidel kaasa. Kahjuks oli saade paiguti liiga tugev ja kippus lauljaid varjutama.

Rita Sui deklameeris selle osa lõpuks Juhan Liivi „Vanaema sügis" ja „Eesti Kunst — sa vaenelaps" ning omakirjutatud „Ballaad'i". Tema esmaklassiline näitlemisoskus paistis iga ettekande juures silma. Iga luuletus oli väike tervik, eriti „Vanaema sügis", kus deklamatsioon lapse hääles meid mõneks hetkeks kuhugi teise maailma viis.

Meeskoor laulis mõjuvalt veel Läte „Malemängu" ja Laanepõld'i „Sandipoisi laulu". Segakoor lõpetas kahe Roman Toi lauluga — kuulajate abiga seade „Kungla rahvas" ja „Kõrs".

Lõpuks tänas koori esinaine Nelly Lind kõiki, kes kontserdi heaks kordaminemiseks kaasa aitasid, eriti loterii korraldajat Salme Mäetamme, kohvilaua organiseerijat Luise Liivoja ja muidugi juhatajat Charles Kipperit. Ta andis neile kolmele tunnustuseks lilli. Abiesimees Juhan Laanes andis esinaisele koori nimel üle kingituse tema 10. aastapäeva puhul esinaisena. Viimaks laulis koor veel „Püha, põline ja üllas".

Lõpuks oli maitsev rikkalik kohvilaud ja loterii. Kui lahkusin, siis mõlkusid veel kaua meeles esinejate suur esinemisrõõm ja pealtkuulajate rõõm kõige pakutu vastuvõtmisel. Ja kõrvus kumises veel kaua kogu saalitäie rahva poolt suure vaimustusega lauldud refrään „Läks aga metsa mängima..."

W. Mart Laanemäe

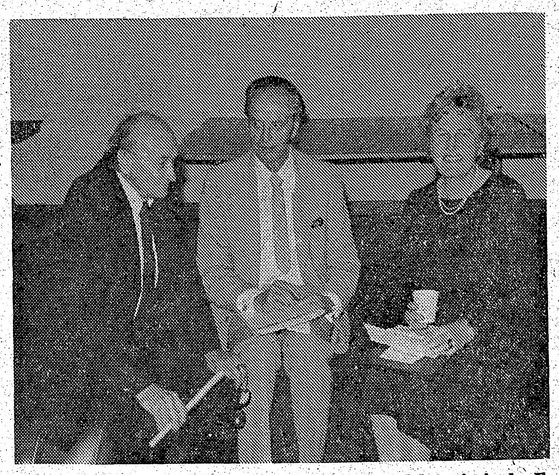

Kolm eesti doktorit, vasakult dr. Karl Aun, dr. Endel Aruja ja dr. Ilse Lehiste arutlemas kuidas eeloleval AABS'i konverentsil Minnesotas võtta programmi Tartu Ülikooli 350. aastapäevaga seotud materjale.
Foto: Vaba Eestlane

TEADAANNE

„VABA EESTLASE" kalendri koostamisel on igal aastal olnud suuri raskusi seltskondlikkude organisatsioonide, noorte organisatsioonide, koolide, kirikute jne. aadressidega, mis sageli muutuvad ja kalendrisse satuvad vale aadressid. Selle väärnähete kõrvaldamiseks paluvad kalendri koostajad kõigil nendel eesti institutsioonidel, kes soovivad oma aadresse „VABA EESTLASE" TÄHTRAAMATUS avaldada, saata need „Vaba Eestlase" toimetusele aadressil: Vaba Eestlane, P. O. Box 70, Stn. "C", Toronto 3, M6J 3M7, Ont. Aadressid palutakse saata hiljemalt 15. novembriks. „Vaba Eestlane" ei vastuta iganenud aadressidde osas.

Mulkide sõbralik koosviibimine

Üheks möödunud pühapäevaseks ürituseks oli Mulkide Seltsi koosviibimine Tartu College'is. Koos külalistega võttis aastategа omaseks saanud kokkutulekust osa kuni 140 inimest. Koosviibimise avas Mulkide Seltsi esimees J. Vihma, tõstes esile Mulgimaa osa täitmist möödunud suvisel Killamängude pidustusel, kus Mulgimaa vanemaks oli Elmar Silm. Talle ja teistele Killamängude korraldajaile anti tugev aplaus.

Koheselt pärast avasõna laulsid Elna Libe ja Olev Härm duetina „Mu meelen kuldne kodukotus" kaks esimest salmi ja rahvas jätkas ülejäänule kaasa laulmist, millega oligi loodud mälestusside kunagise noorusmaaga.

Kuna koosviibimisega tähistati Mulkide Seltsi 5. aastapäeva, siis andis juhatusliige E. Silm ülevaate Mulkide Seltsi tegevuses. Ta tõi näitena mulkide kokkukuuluvusest, et juba iseseisvas Eestis oli Tallinnas Mulkide Selts, kus esimeheks oli Eesti Vabadussõja sangar kindral Jaan Soots. Ka Torontos olid mulgid varem kokku tulnud Vana Andrese kirikus, kus kokkutuleku organiseerisid T. Laar ja H. Kirik, mõlemad juba lahkunud. Viis aastat tagasi asuti oma organisatsiooni loomisele ja see on senini aktiivselt tegutsenud ja täitnud oma ülesandeid eriti kahe Killamängude pidustuse korraldamisel.

Järgnevas muusikalises osas laulis sopran Elna Libe P. Ardna „Varsakabi", klaveril saatis Margit Viia.

Tervituse tõi ka endine Viljandi maavanem M. Hansen, kes märkis, et olude sunnil on ta nüüdseks olnud juba 45 aastat Viljandi maavanemaks. Ta iseloomustas mulke inimestena, kel oli sõbralik koostöö rahva ja valitsusega, kes saatsid oma lapsed kõrgemaisse koolidesse vaimuvalgust saama.

Elna Libe ja Olev Härm laulsid duetina esiettekandes Meta Pruuli poolt Salme Ekbaumi sõnadele loodud „On su tuul". Kohalviibivale poetessile anti tänutäheks nelgiõis. Mõlemad, sõnade looja ja viisi komponeerija on Viljandi Haridusseltsi Tütarlastegümnaasiumi kasvandikud. Laul oli haarav, tuues esile tundeid, mis on kodumaalt lahkumisel.

Juba eelmistel kordadel on lauldud Olev Härmi ema laule. Ka seekord E. Libe ja O. Härm laulsid „Kodulinnale" ja „Vana väike Viljandi". Sellele järgnes kergemas zhanris laulude tsükkel, kuni viimases, „Tean küllalt su sõnu", laulis kaasa ka Viktor Libe. Saatjaks oli E. Tani akordionil.

Õhtul toimis teadustajana Edgar Kink, kes omalt poolt esitas lõbusat meeleolu loova humoreski „Rongisõit".

Õhtul pakuti võileibu, küpsiseid ja kooke, ka sünnipäevakringlit, mis oli valmistatud mulgi perenaiste poolt. Samuti oli võituderohke loterii, kus silmapaistev õnn oli hr. ja pr. Pulk'il, kes võitsid neli esimest võitu.

Õhtu näitas jälle maakondliku organisatsiooni tähtsust kodukoha mälestuste elustamisega, muutes reaalseks need sünnikohad nii eneste mälestuses, kui ka järglaste teadvuses.

Toiduainetega varustamine Rumeenias karistatav

BUKAREST — Rumeenia elanikke, kes varustavad end toiduainetega üle oma vajaduse, võidakse uue seaduse kohaselt karistada vangistusega. Neid on võimalik karistada vangistusega poolest aastast kuni viie aastani, kui nad varustavad oma kodusid üle üheks kuuks vajalike normaalselt kasutatavate toiduainetega. Erandiks on juurvili ja puuvili talveks. Isikud, kellel on märgatavalt palju toiduaineid, peavad need uue seaduse alusel loovutama äridele, kus neile makstakse normaalsed turuhinnad. Seadus keelab ka inimtoiduks mõeldud toodete, nagu leiva hankimist loomade toitmiseks.